

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนิน
ชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

Elements of communication affecting the success of the
case study of the Learning Center Sufficiency Economy
Suanlom Sririn, Nong No Sub-district, Mueang District,
Saraburi Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณนิภา เดชพล
คณะวิทยาการจัดการ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ประจำปีงบประมาณ 2562

หัวข้อวิจัย องค์ประกอบของการสื่อสารที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้
 เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณนิภา เดชพล
หน่วยงาน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปี 2562

บทคัดย่อ

องค์ประกอบของการสื่อสารที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยใช้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มดังนี้ ผู้ก่อตั้ง คือนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว รวมผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ประชาชนในพื้นที่และกลุ่มผู้มาศึกษาเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สวนล้อมศรีรินทร์ จากการศึกษา พบว่า นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว เป็นผู้มีเจตนาชัดเจน เชื่อมั่นในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ชีวิตเป็นปกติวิสัย เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจแก่นของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างแท้จริง มีความน่าเชื่อถือ สามารถเข้าใจความพร้อมและความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร มีกลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจให้ผู้รับสาร โดยใช้การบรรยาย การนำเยี่ยมชมฐานและทดลองปฏิบัติ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรม และสื่อสมัยใหม่ ทั้งนี้ผู้รับสารของสวนล้อมศรีรินทร์ที่ได้รับการศึกษาดูงานและอบรม ตลอดจนถึงติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ จากนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว พบว่า ผู้รับสารของศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ส่วนใหญ่ เป็นคณะศึกษาดูงาน ทั้งกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่และบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนทั่วไป ซึ่งมีความพึงพอใจและเข้าใจ เข้าถึง นำไปใช้และเกิดแรงบันดาลใจที่จะดำเนินรอยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ : องค์ประกอบของการสื่อสาร การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง สวนล้อมศรีรินทร์

Title Elements of communication affecting the success of the case study of the Learning Center Sufficiency Economy Suanlom Sririn, Nong No Sub-district, Mueang District, Saraburi Province.

Researcher Assistant professor Pannipa Dechpol

Department Management Science Thepsatri Rachabhat University

Year 2019

Abstract

The elements of communication that have an effect on success: a case study of Sufficiency Economy Learning Center, Suan Lom Sririn Sub-district, Nong No Sub-district, Mueang District, Saraburi Province, using the researcher to determine the sample groups from each population as follows. Lue Tao Kaeo and Mr Boon Lom Tao Kaeo including local leaders Folk philosopher People in the area and those who came to learn about sufficiency economy at Suan Lom Sririn. From the study, it was found that Mr Boonlue Taokaew and Mr Boonlom Taokaew had clear intentions. Believe in the concept of sufficiency economy Is a good example of normal living Is knowledgeable Truly understanding the essence of the sufficiency economy respectful Can understand the readiness and ability of the receiver of the receiver Have strategies to create persuasive messages for recipients By using narration Base visit and trial operations By using communication channels or various media such as personal media, mass media, audiovisual media Printed media, Activity media and Modern media In this regard, the recipients of Suanlom Sririn, who have received study visits and training As well as follow up on various information of Sufficiency Economy Learning Center, Suanlom Sririn from Mr Boonlue Taokaew and Mr Boonlom Taokaew, found that most of the recipients of Suanlom Sririn Learning Center As a study group Both students, staff and personnel, both government and private sectors. General public Which is satisfied and understanding, access, use, and inspiration to follow the concept of the sufficiency economy

Keywords: Elements of communication, Sufficiency economy lifestyle, Suan Lom Sririn

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้าวมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัด
สระบุรี ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2562 จาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลการ
ประสานงานในพื้นที่ และอำนวยความสะดวก จาก นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว
รวมถึงประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนที่ให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นซึ่งเป็น
ประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ทั้งนี้ขอขอบคุณคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และความร่วมมือ จากทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ที่เป็น
กัลยาณมิตรทางวิชาการร่วมคิด ร่วมระดมสมองที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณนักศึกษา
สาขาวิชานิติศาสตร์ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทุกครั้งด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบความดีทุกประการให้แก่ทุกท่าน ทุก
ความร่วมมือ ด้วยความขอบคุณอย่างสูง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกท่าน
ทุกภาคส่วน ที่จะสานต่อปณิธานเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพ่อหลวงรัชกาลที่ 9
ของปวงชนชาวไทย

พรรณนิภา เดชพล

9 ธันวาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจเพียง.....	6
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	6
การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสาร.....	9
ความหมายของการสื่อสาร.....	9
ลักษณะของการสื่อสาร.....	10
ความสำคัญของการสื่อสาร.....	11
วัตถุประสงค์การสื่อสาร.....	11
องค์ประกอบของการสื่อสาร.....	12
รูปแบบของการสื่อสาร.....	14
เครือข่ายของการสื่อสาร.....	16
อุปสรรคในการสื่อสาร.....	16

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคลกับการพัฒนาท้องถิ่น.....	17
ความหมายของสื่อบุคคล.....	17
อิทธิพลของสื่อบุคคล.....	17
บทบาทของสื่อบุคคล.....	18
สื่อบุคคลกับการพัฒนา.....	19
บริบททั่วไปสวนล้อมศรีรินทร์.....	22
ประวัติความเป็นมา.....	22
ศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	29
กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	30
วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล.....	31
เครื่องมือในการวิจัย.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	34
องค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน ศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์.....	34
นายบุญลือ เต้าแก้ว.....	37
นายบุญล่อม เต้าแก้ว.....	42
ผลวิจัยประเด็นค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนิน ชีวิตแบบพอเพียง.....	46
กลยุทธ์ในการสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง.....	51
การวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบ พอเพียง.....	56
การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย.....	60

	หน้า
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	62
ผลการวิจัย.....	62
การอภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	72
ประวัติผู้วิจัย.....	

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1	ภาพแสดงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข.....	7
ภาพที่ 4.1	ภาพแสดงป้ายสวนล้อมศรีรินทร์.....	34
ภาพที่ 4.2	ภาพแสดงพื้นที่ที่ใช้ตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง.....	36
ภาพที่ 4.3	นายบุญลือ เต้าแก้ว.....	38
ภาพที่ 4.4	นายบุญลือ เต้าแก้ว บรรยายและนำชมการทำหมักสมุนไพรไล่แมลง.....	38
ภาพที่ 4.5	ภาพโรงเรียนทำปุ๋ย และปุ๋ยพร้อมใช้ พร้อมขาย.....	39
ภาพที่ 4.6	ภาพแสดงการนำกากกล้วยมาใช้ทำเป็นค้ำปลูกพืชผัก.....	40
ภาพที่ 4.7	แสดงการทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำนมดิบ.....	41
ภาพที่ 4.8	นายบุญลือ เต้าแก้ว บรรยายทฤษฎีบันได 9 ขั้น.....	42
ภาพที่ 4.9	นายบุญล้อม เต้าแก้ว.....	42
ภาพที่ 4.10	แสดงพื้นที่ปลูกป่าเพื่อการจัดการน้ำ.....	43
ภาพที่ 4.11	ป้ายแสดงศูนย์การเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับของนายบุญล้อม เต้าแก้ว	44
ภาพที่ 4.12	แสดงความอุดมสมบูรณ์ของสวนล้อมศรีรินทร์.....	45
ภาพที่ 4.13	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว.....	46
ภาพที่ 4.14	ภาพแสดงการต้อนรับกลุ่มเยี่ยมชมของนายบุญล้อม เต้าแก้ว.....	46
ภาพที่ 4.15	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว.....	48
ภาพที่ 4.16	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญล้อม เต้าแก้ว	48
ภาพที่ 4.17	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว.....	49
ภาพที่ 4.18	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว.....	50
ภาพที่ 4.19	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว	51
ภาพที่ 4.20	ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว.....	52
ภาพที่ 4.21	ภาพแสดงการต้อนรับผู้ศึกษาดูงานของนายบุญล้อม เต้าแก้ว.....	52
ภาพที่ 4.22	ภาพแสดงสาร ข้อความ เนื้อหา ภาพเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	53
ภาพที่ 4.23	ภาพแสดงสาร ข้อความ เนื้อหา ภาพเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	53
ภาพที่ 4.24	ภาพแสดงพระฉายาลักษณ์และข้อความสุตรปุ๋ยพระราชทาน.....	54
ภาพที่ 4.25	ภาพแสดงสารเดินที่ละก้าว กินข้าวที่ละคำ ทำทีละอย่าง	54

ภาพที่ 4.26	ภาพแสดงสาร ข้อความคติเตือนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	54
ภาพที่ 4.27	ภาพสาร อย่างนอนตื่นสาย อย่างอายุทำกิน อย่างหมั่นเงินน้อย อย่างคอยวาสนา.....	55
ภาพที่ 4.28	ภาพสารสวนเดือนล้าน.....	56
ภาพที่ 4.29	ภาพการเป็นแขกรับเชิญในรายการเจาะใจ ของนายบุญล้อม เต้าแก้ว.....	57
ภาพที่ 4.31	ภาพแสดงสื่อไฮเทคทันสมัย ประเภทโทรทัศน์ ไมโครโฟน เครื่องเสียง.....	57
ภาพที่ 4.32	ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทไวเนล.....	58
ภาพที่ 4.33	ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทไวเนล.....	58
ภาพที่ 4.34	ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทไวเนล.....	59
ภาพที่ 4.35	ภาพสื่อกิจกรรม การบรรยาย การลงพื้นที่ฐานต่าง ๆ	59
ภาพที่ 4.36	ภาพสื่อเพชบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์.....	60
ภาพที่ 4.37	ภาพกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน.....	61
ภาพที่ 4.38	ภาพกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน.....	61
ภาพที่ 4.39	ภาพกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน.....	61
ภาพที่ 4.38	ภาพกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ในระดับปัจเจกบุคคล วิฤทธิเศรษฐกิจแห่งปี 2540 ได้กระทบโดยตรงต่อพนักงานและผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจและสถาบันการเงินในระดับสังคม ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางสังคมแทบทุกรูปแบบสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์การทบทวน การตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ พร้อมกับการปรับตัวอย่างขนานใหญ่ของกระบวนการ “ท้องถิ่นนิยม” จึงได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่การมีกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 กิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคประชาสังคมเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น ภายใต้กระบวนการทัศน์ใหม่ที่เน้นคนและชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การผลิตเพียงแค่ออกอยู่พอกิน จะทำให้วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนไม่ถูกรบกวนจากความผันผวนของตลาดภายในประเทศและตลาดระหว่างประเทศ ผู้นำสังคมที่มีอิทธิพลทางความคิดคนหนึ่ง คือ ประเวศ วะสี ได้ขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ประเด็นอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องการทำมาหากินด้วย เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความร่วมมือภายในชุมชน และความมั่นคงในครอบครัวพร้อมกันให้คำนิยามใหม่ในเชิงพุทธศาสนาว่า เป็นการใช้ชีวิตแบบพอเพียง โดยยึดหลักทางสายกลาง ด้วยการให้ความสำคัญกับคุณค่าต่างๆ เช่น ความจริง ความซื่อสัตย์ ความรักและความยุติธรรม (Hewison, 2002, p.150) แท้ที่จริงแนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระแสทางเลือก “ท้องถิ่นนิยม” ไม่ใช่กระแสทางเลือกที่เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ แต่เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์พัฒนาแนว “วัฒนธรรมชุมชน” ที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้ริเริ่มมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2520

เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองและวิถีชีวิตที่พอเพียง จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน แต่นั่นหมายถึง การต้องใช้ความพยายามและความอดสาหะในการต่อต้านกิเลสอย่างที่สุด ดังที่เกษม ศิริสัมพันธ์ (2536, น. 34) ได้กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง “สังคมชนบท” โดยเล่าถึงการเปลี่ยนวิถีชีวิตของสามภรรยาคนหนึ่งหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจว่า ชีวิตที่ดูคล้ายกับนวนิยายนั้น แท้ที่จริงแล้ว พวกเขาต้องลำบากอย่างแสนสาหัส และเหนื่อยชนิดสายตัวแทบขาด จากที่เคยทำงานไฟแนนซ์ ใช้สมอง อยู่ในห้องแอร์ ไม่เคยใช้แรงงานกลับต้องไปออกนา ทำงานอยู่กลางแจ้งกลางลม และใช้ชีวิตที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก หากในที่สุดครอบครัวนี้ก็ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ได้สำเร็จ จนกลายเป็น “ชาวนา” เต็มตัวและมีความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน

จากแนวคิดระดับชาติและตามทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ได้รับการทดลองปฏิบัติจริง จากชาวบ้านที่บ้านแกวหมู่ที่ 7 ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ที่มีวิถีชีวิตเดิมจากการเป็นชาวนา แต่เมื่อได้รับความรู้พื้นฐานและประกอบกับการมีพื้นที่ดินของตนเอง จึงได้นำความรู้มาปรับใช้จนเกิดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ชื่อว่า “สวนล้อมศรีรินทร์” ขึ้น นายบุญล้อม เต่าแก้ว เกษตรกรชาวตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี วัย 44 ปี ได้รับการถ่ายทอดการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพ่อคือนายบุญลือ เต่าแก้ว ปราชญ์ชาวบ้านวัย 71 ปี ผู้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาตลอดชีวิต

นายบุญลือ เต่าแก้ว และนายบุญล้อม เต่าแก้ว อยู่ที่ บ้านเลขที่ 16 ม. 7 ต. หนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พร้อมกันนี้ภายในบริเวณที่อาศัยยังจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหนองโน เพื่อเป็นแบบอย่างให้ชุมชนรอบข้างและผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา จากการพูดคุยกับนายบุญล้อมซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า(บุญล้อม เต่าแก้ว,สัมภาษณ์ วันที่ 30 มิถุนายน 2561 เดิมที่บ้านทำนากว่า 100 ไร่ของครอบครัว และ ที่ดินตัวเองอีก 20 ไร่และก็เช่าที่นาคนอื่น ทำนา แต่ทำเท่าไรก็ไม่พอจ่ายค่าเช่านาและมีหนี้สินจำนวนมาก ก็เลยไม่ได้ทำก็คืนที่นาเขาไป จากนั้นก็หันมาทำแต่น้อย คือทำแค่ 20 ไร่ โดยยึดหลักตามทฤษฎีของในหลวง ปลูกข้าว ปลูกผักที่ให้ได้ผลผลิตเร็ว เช่น ตะไคร้ ข่า มะเขือพริก เลี้ยงมีของกินในบ้าน ลดค่าใช้จ่ายไม่ต้องซื้อค่ากินพอมีกินในบ้านแล้วก็ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เป็นแนวทางของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่วางไว้ให้ปวงชนชาวไทยคือ พอกิน พอใช้ พออยู่ จากนั้นก็เริ่มเป็นทางเลือก ศึกษาอย่างจริงจังและลงมือทำจนในเวลาต่อมา สามารถลืมตาอ้าปากได้จากการเป็นหนี้สิ้นล้นพันตัวก็ไม่มีหนี้สิน จากการทำการเกษตรเคมี ก็กลับมาสู่การทำเกษตรอินทรีย์และทำตามหลักปรัชญาของพ่อหลวง และก็เริ่มประสบความสำเร็จเรื่อยมา

จากนั้นไปได้ไปดูงานงานโครงการทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทยที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสระบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำแปลงสาธิตให้เกษตรกรเข้าไปดูงานโดยแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ การขุดหนองน้ำ นาข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำที่อยู่อาศัย จึงได้นำทฤษฎีของพระองค์มาใช้กับที่ดิน 20 ไร่ของตนเอง หลังจากประสบความสำเร็จก็ยังไม่หยุดแล้วเริ่มมาศึกษาอย่างจริงจังโดยได้เข้าร่วมอบรมจากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่ มาบเื้อง จังหวัดชลบุรี กับดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร หรือ อาจารย์ยักษ์ ได้เรียนรู้อาสาสมัครของพระราชกรณียกิจ และเรื่องการทำน้ำหมัก สมุนไพรขับไล่แมลง และฮอวีโมนต่าง ๆ เพื่อเร่งการเจริญโตของพืช งดใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงอย่างสิ้นเชิง และใช้น้ำหมักเพื่อบำรุงดิน จนกระทั่งปัจจุบันสามารถนำความรู้มาฝึกอบรม ให้เกษตรกรที่สนใจมาเรียนรู้ จนปัจจุบันที่ดินกว่า 20 ไร่ของนายบุญล้อม กลายเป็น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ มีประชาชนและเยาวชนมา

ศึกษาดูงานเกือบทุกวัน นับว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อย่างแท้จริง

ดังนั้น หากได้อุดบทรเรียนและการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จะเกิดองค์ความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายแนวคิด พัฒนาเครือข่ายและสร้างแนวร่วมเพื่อการดำเนินวิถีชีวิตแบบพอเพียงทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติ เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
3. เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
4. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ สวนล้อมศรีรินทร์ หมู่ที่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
2. ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษาได้แก่
 - 2.1 ประชากร คือ ผู้ก่อตั้ง เจ้าของ คือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว
 - 2.2 ประชากรที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำนโยบายการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เมืองสระบุรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการครู ในพื้นที่ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

2.3 ผู้ให้ข้อมูล ทำโดยการสุ่มจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ต้องการความเป็นตัวแทน (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ

เจาะจง (Purposive Sampling) รวมถึงข้อมูลจากสมาชิกที่เป็นประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนอาวุโส ผู้ที่มีความรู้และเป็นที่ยอมรับในชุมชน โดยต้องมีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษารายละเอียดที่ครอบคลุม ดังนี้

3.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

3.2 คุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

3.3 กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

3.4 ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

3.5 เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. องค์ประกอบของการสื่อสาร หมายถึง คุณลักษณะพิเศษของผู้สื่อสาร (ได้แก่ นายบุญลือ เต่าแก้ว และนายบุญล้อม เต่าแก้ว) ผู้ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจด้วย(สาร) ที่มีความหมายและสามารถกระตุ้นผู้รับสาร(ผู้รับฟังการบรรยาย และผู้รับการอบรม)ผ่านสื่อและช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้ในสวนล้อมศรีรินทร์

2. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพึ่งตนเอง พอกิน พอใช้ ไม่โลกสามารถประคองตนอยู่ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวน

3. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ในลักษณะการบรรยาย ศึกษาดูงาน และฝึกอบรมเกี่ยวกับ “การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง” โดยการจัดตั้งของ นายบุญลือ เต่าแก้ว ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

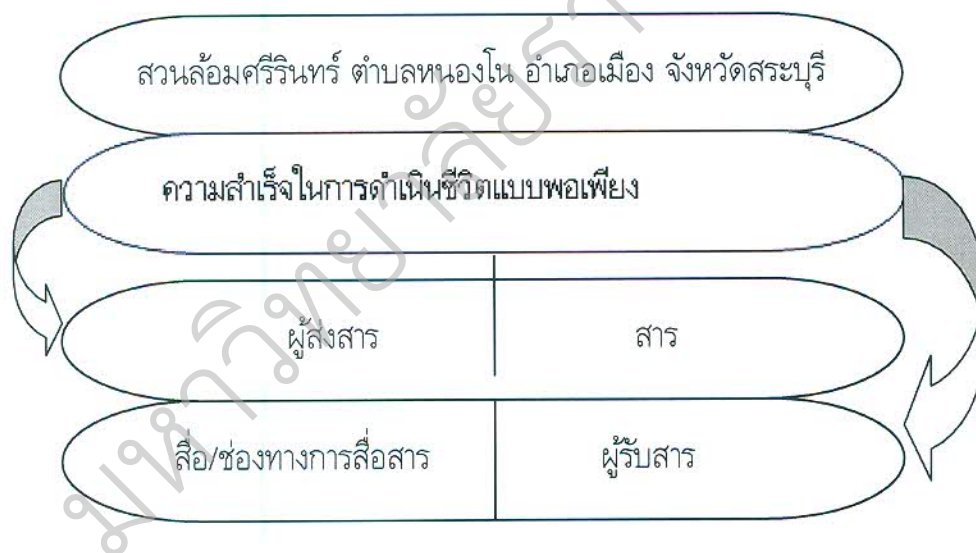
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบศักยภาพและบริบทแห่งความสำเร็จ ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

2. ได้ทราบองค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

3. ได้แนวทางการจัดการการสื่อสารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นต้นแบบและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอื่น ๆ ทั้งในพื้นที่ ในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ที่สนใจได้
4. เกิดการบูรณาการด้านการจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนบ้านแถวหนองโน คณาจารย์ นักศึกษา หน่วยงาน และบุคลากรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
5. นำผลการวิจัยและแนวคิดด้านการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ สวนล่อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี มาเผยแพร่ในแวดวงวิชาการ อาทิ การนำเสนอบทความวิจัย ทั้งในรูปแบบบทความที่เผยแพร่ทางวารสารต่าง ๆ หรือ บทความสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการต่าง ๆ ในระดับชาติหรือนานาชาติอย่างน้อย 1 ครั้ง
6. ได้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล่อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสาร

แนวคิดสื่อบุคคลกับการพัฒนาท้องถิ่น

บริบททั่วไปสวนล่อมศรีรินทร์

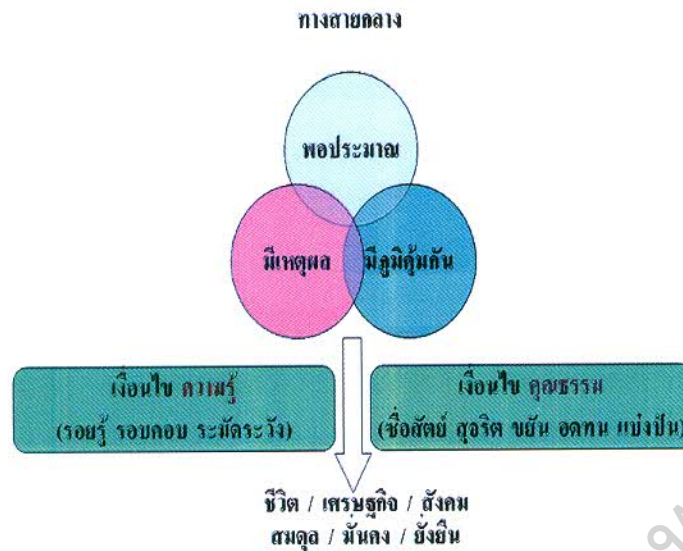
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นอันพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...” (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม "3 ท่วง 2 เงื่อนไข" ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยความ "พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน" บนเงื่อนไข "ความรู้" และ "คุณธรรม"

ดร.จिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อธิบายถึงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ว่า เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบละคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ ตลอดเวลาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อภิชาติ พันธเสน ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม ได้จัดแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็น "ข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรม อย่างแท้จริง" ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่า "คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น"

ระบบเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในขณะนี้ เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมทุนนิยมในปัจจุบันได้ถูกปลุกฝัง สร้าง หรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวຍความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต ซึ่ง ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวว่า "หลาย ๆ คนกลับมาใช้ชีวิตอย่างคนจน ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้าสู่คุณภาพ" และ "การลงมือทำด้วยความมีเหตุมีผล เป็นคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง"

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า "สังคมสีเขียว" ด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังถูกบรรจุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) ความว่า: "บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง ของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ"

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวถึงผลสำเร็จอย่างหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงโดยองค์การสหประชาชาติ คือ "สหประชาชาติเห็นด้วยกับพระมหากษัตริย์ในเรื่องนี้ โดยเริ่มใช้มาตรวัดคุณภาพชีวิตในการวัดความเจริญของแต่ละประเทศ แทนอัตราผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งกล่าวถึงแต่ความเจริญทางเศรษฐกิจเท่านั้น"

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสาร

ความรู้พื้นฐานเรื่องการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้าน

ความหมายของการสื่อสาร

คำว่า การสื่อสาร (communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร (communication) หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของตนเองและคู่สื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2553, หน้า 211) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร “เป็นกระบวนการสื่อข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างผู้บริหารและระหว่างพนักงาน การสื่อสารเกี่ยวข้องกับข่าวสารของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนที่ต้องการสื่อเพื่อให้ทุกคนเข้าใจในข่าวสารนั้น”

เสนาะ ตีเยาว์ (2541, หน้า 23) ได้นิยามความหมายของการสื่อสารไว้ กล่าวคือ “การสื่อสารหมายถึงการกระทำโดยบุคคลเดียวหรือหลายคนในการส่งและการรับข่าวสาร ซึ่งอาจถูกบิดเบือนด้วยสิ่งรบกวนภายใต้สภาพและผลกระทบและโอกาสที่ทำให้เกิดข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการสื่อสารเป็นปฏิกิริยาระหว่างกันทางสังคมโดยอาศัยระบบสัญลักษณ์และข่าวสาร”

Norman B., 1996 อ้างถึงใน สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542, หน้า 331) ให้คำนิยามว่า “การสื่อสารเป็น ลักษณะที่เป็นการส่งและการรับความคิดความรู้สึก และทัศนคติโดยใช้ถ้อยคำ หรือ ภาษาเพื่อก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ”

ลักษณะของการสื่อสาร

1. การสื่อสารเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ พฤติกรรมการสื่อสาร เป็นสิ่งที่บุคคลหลีกเลี่ยงไม่ได้ การสื่อสารเกิดขึ้นแม้ในขณะที่เราตัดขาดจาก โลกภายนอกหรือแม้แต่ ขณะที่เราหลับ ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารไม่ได้ครอบคลุมแค่การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากตนเองไปสู่ บุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารภายในตนเอง ที่เรียกว่า “การสื่อสาร ภายในบุคคล” (ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร, 2551, หน้า 124) ซึ่งสามารถสื่อสารพร้อมๆ กันหลายอย่างได้

2. การสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในรูปแบบวิธีการ เนื้อหา ช่องทางการ สื่อสาร ข่าวสาร สัญลักษณ์ที่ใช้ ตลอดจนผู้รับสารและผู้ส่งสารไม่ได้เกิดขึ้นตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นตาม กฎเกณฑ์เสมอไป ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสื่อสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา โดยไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุด (Berlo, 1960 : 23-24 อ้างถึงใน ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร, 2551, หน้า 123)

3. การสื่อสารทุกอย่างย่อมมีเป้าหมาย เพื่อให้บุคคลบรรลุสิ่งที่ต้องการ ทั้งการเข้าใจตนเอง บุคคลอื่นและสภาพแวดล้อม เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนในเหตุการณ์ใด ก็จะมีการสื่อสาร เพื่อลดความไม่แน่นอนเหล่านั้น ด้วยการเรียนรู้จากบุคคลอื่นๆ แสวงหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับ ตนเองเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถสื่อสารได้ ด้วยคำพูด (Verbal communication) เป็นวิธีการสื่อสารทางหนึ่งที่นิยมใช้กันมากที่สุด แต่ก็มักจะมี ประสบปัญหาจากการใช้คำที่ใช้เฉพาะในวงการหนึ่ง ๆ (jargon) หรือคำเทคนิคเฉพาะสาขาใดสาขา หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความซับซ้อนของภาษาซึ่ง เป็นระบบที่มนุษย์คิดสร้างขึ้นเพื่อแทน ความหมายในวัฒนธรรมกลุ่มของตนเอง ซึ่งอาจพบได้ว่าภาษาที่สื่อสารเองก็มีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถ ใช้คำๆ หนึ่งที่จะอธิบายความหมายได้สมบูรณ์ การสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (Non-verbal communications) บางครั้งอาจเรียกว่า “ภาษาร่างกาย” (Body language) หรือ “ภาษาท่าทาง” การสื่อสารด้วยร่างกายมีทั้งที่แสดงออกมาโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางสีหน้า สายตา น้ำเสียง ระดับเสียง การสัมผัส อื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ สถานะภาพทางสังคม เพศ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ฯลฯ

ความสำคัญของการสื่อสาร

1. การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ไม่มีใครที่จะดำรงชีวิตได้ โดยปราศจากการสื่อสาร ทุกสาขาอาชีพก็ต้องใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงาน การทำธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา พัฒนาการทางสังคม จึงดำเนินไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการทางการสื่อสาร
2. การสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรือง วิถีชีวิตของผู้คน ช่วยดำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
3. การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคลและสังคม การพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ รวมทั้งศาสตร์ในการสื่อสาร จำเป็นต้องพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การสื่อสาร

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ (inform) ในการทำการสื่อสาร ผู้ทำการสื่อสารควรมีความ ต้องการที่จะบอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารได้รับทราบ
2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (teach or education) ผู้ทำการสื่อสารอาจมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะ ถ่ายทอดวิชาความรู้ หรือเรื่องราวเชิงวิชาการ เพื่อให้ผู้รับสารได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น
3. เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (please of entertain) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อสร้างความพอใจ หรือให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร โดยอาศัยสารที่ตนเองส่งออกไป ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการพูด การเขียน หรือการแสดงกิริยาต่าง ๆ
4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or persuade) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อให้ข้อเสนอแนะ หรือชักจูงใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสาร และอาจชักจูงใจให้ผู้รับสาร มีความคิดคล้อยตาม หรือยอมปฏิบัติตามการเสนอแนะของตน
5. เพื่อเรียนรู้ (learn) วัตถุประสงค์นี้มีความเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้รับสาร การแสวงหาความรู้ ของผู้รับสาร โดยอาศัยลักษณะของสาร ในกรณีนี้มักจะเป็นสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาความรู้ เป็นการหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาของสารที่ผู้ทำการสื่อสาร ถ่ายทอดมาถึงตน

6. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (dispose or decide) ในการดำเนินชีวิตของคนเรามี สิ่งหนึ่งที่ต้องกระทำ อยู่เสมอก็คือ การตัดสินใจกระทำบางอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจ นั้นอาจได้รับการเสนอแนะ หรือชักจูงใจให้กระทำอย่างนั้นอย่างนี้จากบุคคลอื่นอยู่เสมอ ทางเลือกในการตัดสินใจของเราจึงขึ้นอยู่กับข้อเสนอแนะ

องค์ประกอบการสื่อสาร

1. ผู้ส่งสาร (sender) หรือ แหล่งสาร (source) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร หรือเป็นแหล่งกำเนิดสาร ที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารด้วยการแปลสารนั้นให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษาและอากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึก ข่าวสาร ความต้องการและวัตถุประสงค์ของตนไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการใด ๆ หรือส่งผ่านช่องทางใดก็ตาม จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เช่น ผู้พูด ผู้เขียน กวี ศิลปิน นักจัดรายการวิทยุ โฆษกรัฐบาล องค์กร สถาบัน สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หน่วยงานของรัฐ บริษัท สถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ส่งสาร

- 1) เป็นผู้ที่มีเจตนาแน่วแน่ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้จุดประสงค์ของตนในการส่งสาร แสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์ ฯลฯ
- 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ต้องการจะสื่อออกไปเป็นอย่างดี
- 3) เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความน่าเชื่อถือ แคล่วคล่องเปิดเผยจริงใจ และมีความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นผู้ส่งสาร
- 4) เป็นผู้ที่สามารถเข้าใจความพร้อมและความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร
- 5) เป็นผู้รู้จักเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการส่งสารหรือนำเสนอสาร

2. สาร (message) หมายถึง เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ สารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารเกิดความคิดขึ้นและต้องการจะส่งหรือถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่การรับรู้ของผู้อื่น โดยการที่ผู้ส่งสารแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างเพื่อแทนความคิดที่เกิดขึ้น พฤติกรรมที่ว่านี้ก็เช่น การพูด การเขียน การวาด การแสดงอาการหรือกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และพฤติกรรมในการแสดงออกซึ่งความคิดนี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับทักษะของผู้กระทำทั้งสิ้น ความสำคัญของสารที่ถูกส่งมาจากผู้ส่งสารคือการทำหน้าที่เราให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมายและมีปฏิกิริยาตอบสนอง การที่ผู้รับสารจะรับสารที่ถูกส่งมาในรูปของสัญลักษณ์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ผู้รับสารมีทักษะในการรับสารมากหรือน้อย ซึ่งทักษะในการรับสารได้แก่ ความสามารถในการคิดพิจารณา

ความเข้าใจทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน หากผู้รับสารแสดงพฤติกรรมการรับสารตรงกับพฤติกรรมของผู้ส่งสาร เช่น ฟัง ดูอ่าน สังเกต แสดงว่าผู้รับสารมีทักษะในการรับสาร

โดยทั่วไปสารประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ

1) รหัสของสาร คือ ภาษา(Language) สัญลักษณ์(symbolic) หรือสัญญาณ (signal) ที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อใช้แสดงออกแทนความคิดเกี่ยวกับบุคคลและสรรพสิ่งต่าง ๆ โดยรหัสของสารที่ใช้คือคำพูด ได้แก่ ภาษาอันเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ ได้พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาทุกภาษาของมนุษย์มีการสร้างขึ้นและถูกพัฒนาสืบทอดมาโดยลำดับเป็นระบบสัญลักษณ์ที่ทำให้สารปรากฏขึ้นได้ ส่วนรหัสนี้ของสารที่ไม่ใช่คำพูด ได้แก่ ระบบสัญลักษณ์ สัญญาณ หรือเครื่องหมายใด ๆ ก็ตามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำ เช่น อากัปภิกขยา ธง ไฟ เป็นต้น ซึ่งมนุษย์ในแต่ละสังคมแต่ละวัฒนธรรมพัฒนาขึ้นและรับรู้ความหมายร่วมกันเช่น การพยักหน้า แสดงอาการตอบรับหรือแสดงความเข้าใจหรือเห็นด้วย แม้กระทั่ง ธงหรือไฟสัญญาณต่างๆก็ล้วนแต่เป็นรหัสของสารที่ไม่ใช่คำพูดทำหน้าที่เป็นการบอกเรื่องราวที่มนุษย์ตกลงรับ

2) เนื้อหาของสารที่มนุษย์สื่อสารกันนั้นครอบคลุมถึงความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องการที่จะถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น เมื่อพูดถึงเนื้อหาของสารแล้วจะมีขอบเขตกว้างขวางไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเราอาจแบ่งเนื้อหาของสารได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1.1 สารประเภทข้อเท็จจริง ได้แก่ สารที่รายงานให้ทราบถึงความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกทางกายภาพ และอยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะตรวจสอบได้ถึงความแน่นอนถูกต้องของสารนั้น ถ้าพิสูจน์ตรวจสอบแล้วสารนั้นเป็นจริง สารนั้นก็จัดได้ว่าเป็นสารที่มีคุณภาพควรแก่การเชื่อถือ

2.1.2 สารประเภทข้อคิดเห็น ได้แก่สารซึ่งเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในจิตใจจากการประเมินของผู้ส่งสาร อาจเป็นความรู้สึก แนวคิด ความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเองต่อบุคคลอื่นต่อวัตถุ หรือต่อเหตุการณ์ใด ก็ตาม สารประเภทนี้เป็นสารที่ไม่อยู่ในวิสัยที่จะถูกตรวจสอบได้ว่าเป็นจริงหรือไม่อาจทำได้เพียงแต่การประเมินความน่ารับฟัง ความสมเหตุสมผล ตลอดจนความเป็นไปได้ของสารนั้นเท่านั้น เพราะต่างคนต่างก็มีความคิด มีความรู้สึก อารมณ์ ต่อวัตถุ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป

2.1.3 สารประเภทความรู้สึก ได้แก่โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน นวนิยาย เรื่องสั้นทั้งหลายที่เป็นการเขียนจากจินตนาการ จากการเพ้อฝัน จากอารมณ์ศิลปินยากที่จะตรวจสอบความจริงแท้แน่นอนของข้อมูลหรือตัวสารเหมือนกัน

3) การจัดสาร โดยสารที่ถูกจัดเตรียมมาอย่างดี ทั้งในการเรียบเรียงลำดับความยากง่ายรูปแบบการใช้ภาษา จะทำให้สารนั้นมีคุณสมบัติในการสื่อสารได้ ตัวอย่างของการจัดสาร ที่เห็นได้ชัดคือการจัดสารในการโฆษณาซึ่งผู้ส่งสารได้ให้ความประณีตพิถีพิถันในการจัดสารเพื่อให้สารนั้นสามารถดึงดูดความสนใจของผู้รับสารสามารถที่จะให้ความเข้าใจและข้อคิดเห็นตามกับผู้ส่งสารต้องการ

3. สื่อ หรือช่องทาง (media or channel) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะของสาร ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารต้องอาศัยสื่อหรือช่องทางทำหน้าที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร

4. ผู้รับสาร (receiver) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือมวลชนที่รับเรื่องราวข่าวสาร จากผู้ส่งสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ต่อผู้ส่งสารหรือส่งสารต่อไปถึงผู้รับสารคนอื่น ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร เช่น ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ฟังรายการวิทยุ กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย ผู้อ่านบทความจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบของการสื่อสาร

เสนาะ ตีเยาว์ (2542, หน้า 27-32) ได้แบ่งระดับของการสื่อสารออกเป็น 9 ระดับ ดังนี้

1. การสื่อสารระดับตัวเอง (Intrapersonal Communication) เป็นกิจกรรมการสื่อสารอย่างหนึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการสื่อสารกับตนเอง ทั้งคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจหรือพูดกับตนเองกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในใจของบุคคลเพียงลำพัง ที่สำคัญความหมายของการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นตนเองเป็นผู้แปลความหมายนั้นๆ

2. การสื่อสารระดับบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นกิจกรรมการสื่อสารตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อสร้างความเข้าใจกันและรู้ข่าวสารต่างๆ ของโลก รวมถึงทำให้รู้จักตนเองด้วย เพราะการสื่อสารเป็นเสมือนภาพสะท้อนของตนเอง การสื่อสารระดับบุคคลนั้นจะก่อให้เกิดผล 3 ประการ คือ

- 1) ลดความกลัว หรือความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเองที่จะติดต่อบุคคลอื่น
- 2) ความสอดคล้องของการกระทำที่ตรงกับความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมของตนเอง
- 3) สร้างความไว้วางใจกัน การสื่อสารที่มีความจริงใจย่อมมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

3. การสื่อสารระดับกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการสื่อสารในรูปแบบอื่นๆ การสื่อสารระดับกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่ต่างคนต่างทำและความสัมพันธ์มีความสลับซับซ้อนมากกว่า พลังภายในของกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มมีผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จและความล้มเหลวส่วนตัวและสมาชิกในกลุ่มและต่อเป้าหมายของกลุ่มด้วยการสื่อสารระดับกลุ่มย่อยเป็นรากฐานของการทำงานแบบประชาธิปไตย ความเสมอภาค สมาชิกในกลุ่มจะเรียนรู้การทำงานในบรรยากาศที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มชัดเจนแน่นอน ทำให้การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นการปรึกษาหารือมากกว่ามุ่งที่จะคัดค้านหรือเอาชนะกัน

4. การสื่อสารระดับเทคโนโลยี เป็นเทคโนโลยีทางการสื่อสารต่างๆ ในแง่ของการใช้สื่อทางการสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระดับนี้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ทางการสื่อสารอย่างดี เป็นผู้สร้างเนื้อหาที่สามารถส่งข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณการส่งที่แพร่กระจายได้ มาก รวมถึงมีความเชี่ยวชาญด้านการสื่อสารโดยสามารถเข้าใจภาษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะนำเอาเครื่องมือทุกอย่างมาใช้กับภาษาในรูปแบบต่างๆ กันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสื่อสาร

5. การสื่อสารระดับชุมชน (Public Communication) เกิดขึ้นเมื่อผู้รับข่าวสารจำนวนมาก โดยโอกาสที่จะก่อให้เกิดข้อมูลย้อนกลับมีน้อย ในแง่ของจำนวนผู้รับสารอาจเป็นการยากที่จะระบุจำนวนที่แน่นอนแต่จะมีจำนวนที่มากกว่ากลุ่มย่อยแต่น้อยกว่าระดับมวลชนการสื่อสารระดับชุมชนเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง เป็นแนวทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มักจะเกิดขึ้นในโอกาสพิเศษ ซึ่งการเตรียมตัวสำหรับการสื่อสารในระดับชุมชนจึงต้องจัดทำเป็นการเฉพาะกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่จะสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลหรือชักชวนให้คล้อยตามและเพื่อความบันเทิง ที่สำคัญการแจ้งข้อมูลจะต้องมีลักษณะการนำเสนอที่ผู้รับสารไม่เคยรู้มาก่อน หรือวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่ไปกว่าเดิม เพื่อให้การสื่อสารระดับชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้รับสาร

6. การสื่อสารระดับมวลชน (Mass Communication) เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางสื่อหรือตัวกลางของการสื่อสาร ต้องอาศัยสื่ออย่างมากจึง จะทำให้การสื่อสารมวลชนประสบความสำเร็จ โดยมีผู้รับสารจำนวนมากอย่างไม่จำกัด ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งด้านชนชั้นทางสังคม และพฤติกรรมส่วนบุคคล รูปแบบของการสื่อสารมวลชนมีลักษณะแตกต่างกันโดยอาศัยสื่อหลากหลายประเภท เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือเป็นต้น

7. การสื่อสารแบบเครือข่าย (Networking Communication) ในที่นี้หมายถึง ประเภทการสื่อสารทั้งที่เป็นความร่วมมือกันแบบที่เป็นทางการ (Formal Network) หรือที่เป็นการรวมตัวกันตามธรรมชาติ (Natural Network) หรืออาจเป็นเพียงการรวมตัวกันเฉพาะกิจ เพื่อทำกิจการใด ๆ ร่วมกัน

8. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) หมายถึง กระบวนการสื่อสารแต่ละขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารนั้น ๆ ได้อย่างเสรีในบทบาทของกระบวนการสื่อสารนั้นทั้งในบทบาทผู้รับ บทบาทผู้ส่ง หรือทั้งสองบทบาท

9. การสื่อสารแบบบูรณาการ หรือ การสื่อสารแบบผสมผสาน เป็นประเภทการสื่อสารที่ใช้รูปแบบการสื่อสารหลาย ๆ รูปแบบผสมผสานกันเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ บางครั้งอาจเรียกการสื่อสารประเภทนี้ว่า “การสื่อสารเฉพาะกิจ”

เครือข่ายของการสื่อสาร

เครือข่ายการสื่อสารที่ดีจะช่วยให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้นโดยแบ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายการสื่อสารได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มปฏิภักิริยา(Interacting Groups)การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) ซึ่งสมาชิกในองค์กรจะทำงานร่วมกัน มีการประสานกิจกรรมอย่างใกล้ชิดข้อมูลจะมีการเคลื่อนย้ายไปยังทุกคนซึ่งมีรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized communication networks) ที่เชื่อมสมาชิกทุกคนโดยตรงกับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยสื่อสารกันโดยตรง และใช้ข้อมูลร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่ง เครือข่ายของการสื่อสารแบบกระจายอำนาจเหมาะ สำหรับงานที่มีความสลับซับซ้อนและงานไม่ประจำ มีแนวโน้มที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในระดับสูง

2. กลุ่มปฏิบัติการร่วมกัน (Co-acting Groups) โดยสมาชิกในองค์กรทำงานเป็นอิสระต่อกัน เป็นเครือข่ายของการสื่อสารแบบรวมอำนาจ(Centralized Communication) เป็นการสื่อสารของกลุ่มซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มจะติดต่อไปยังบุคคลเพียงคนเดียวที่เป็นศูนย์กลางของการสื่อสาร ซึ่งทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจ ซึ่งเครือข่ายการสื่อสารแบบรวมอำนาจจะมีประสิทธิภาพสูงในการแก้ปัญหาที่ง่าย ๆ เมื่องานนั้นเป็นงานประจำหรือเป็นงานที่อาศัยข้อมูลเพียงด้านเดียวเท่านั้น

3. กลุ่มเผชิญหน้า (Counteracting Groups) เป็นความไม่ลงรอยกันหรือเป็นปัญหาซึ่งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มในองค์กร ความขัดแย้งเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ความต้องการในการรับรู้ ทักษะคติ ขาดความเข้าใจกัน หรือเป็นความขัดแย้งทางด้านเหตุผลและอารมณ์ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในองค์กร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มงานในหน้าที่หรือกลุ่มงานข้ามหน้าที่ได้ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการร่วมมือกันและการประสานกิจกรรมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ในกลุ่มเผชิญหน้าจะมีเครือข่ายการสื่อสารแบบจำกัด (Restricted Communication network) โดยที่กลุ่มหรือสมาชิกในองค์กรบางตำแหน่งพยายามจะใช้การสื่อสารที่มีความไม่เป็นกลาง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง การสื่อสารเพื่อรักษาความขัดแย้งที่เหมาะสมจะป้องกันความเสียหายเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนผ่อนคลายความตึงเครียด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้ามากเกินไปจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จขององค์กร

อุปสรรคในการสื่อสาร

อุปสรรคที่มีในการสื่อสาร คือการสื่อสารที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางกายภาพ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในองค์กรที่กีดกันหรือ ลดความสามารถในการติดต่อรับสาร อาทิ เสียงดังรบกวน ระยะทางที่ห่างไกล อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น ทั้งนี้ปัจจัยที่

เกี่ยวกับบุคคลนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญ เพราะสมาชิกในองค์กรมีความรู้สึก อารมณ์ ปทัสถาน ค่านิยม วัฒนธรรม ที่เป็นปัจเจกบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการตีความหมายของข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันไป จนอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างกันได้

นอกจากนี้อุปสรรคทางภาษา ก็เป็นปัญหาในการสื่อสารในองค์กรอย่างมาก ทั้งความไม่สมบูรณ์ของความหมาย หรือคำที่มีความหมายหลายนัย หรือคำที่เป็นศัพท์เทคนิค ฯลฯ ส่งผลให้เกิดการเข้าใจความหมายที่ไม่ตรงกันในขณะเดียวกันผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งถือเป็นปัจจัยบุคคลที่อาจจะ เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารได้

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคลกับการพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของสื่อบุคคล

สื่อบุคคล(human media) เป็นสื่อพื้นฐานดั้งเดิมของมนุษย์และเป็นช่องทางสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งแม้ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการสื่อสารจะเจริญก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตามคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อบุคคลในลักษณะที่เป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา(face- to -face communication) ยังเป็นสื่อที่มีความสำคัญอยู่เสมอ ทั้งนี้ถือได้ว่า “คำพูด” เป็นพาหนะที่สำคัญที่สุดของการสื่อสาร

ในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารที่มีบุคคลเป็นสื่อ นั้น เกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ คือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอีกคนหนึ่งแบบตัวต่อตัว ทั้งโดยการเห็นหน้าค่าตา เช่น การพูดคุยกันตรงหน้า และการไม่เห็นหน้าค่าตา เช่น การคุยทางโทรศัพท์ การใช้ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์(e-mail) เป็นต้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่ง เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มย่อยที่ทุกคนสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้อย่างทั่วถึง เช่น การสัมมนา กลุ่ม การประชุมระดมความคิดเห็น เป็นต้น

อิทธิพลของสื่อบุคคล

สื่อบุคคลในมุมมองของการพัฒนานั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (สเลียร์ เขยประทับ, 2523, น. 149)

1. สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น บุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็นในหมู่บ้านหรือในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู แพทย์ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่รู้จักมักคุ้นกับชาวบ้านเป็นอย่างดี และมีวิถีชีวิตแบบเดียวกับชาวบ้านในชุมชน

2. สื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่น บุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ นักพัฒนาหรือพัฒนากรเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสานงานโครงการพัฒนา นักวิจัย ฯลฯ บทบาทสำคัญของสื่อบุคคลทั้งสองประเภทนี้ คือ การเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ชักจูงและโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นผู้ประสานทรัพยากรในชุมชนและประสานงานกับภาครัฐ

จุดเด่นของการสื่อสารโดยผ่านสื่อบุคคล อยู่ที่การเป็นการสื่อสารสองทาง(two ways communication) ซึ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ในการสนทนาหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งสองคนหรือทุกคนในกลุ่มเล็กๆ จะผลัดกันเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ประเด็นที่มีผู้เสนอไว้ จะถูกตอบสนองโดยอีกคนหนึ่ง และ/หรือถูกนำไปขบคิด อภิปรายและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางภายในกลุ่ม อันจะนำมาซึ่งประเด็นหรือเรื่องราวใหม่ๆ นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการสื่อสาร ยังมีลักษณะที่เป็นธรรมชาติไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัวแน่นอน ไม่มีโครงสร้างที่แน่ชัด และมีกฎน้อยมากในการควบคุมความถี่ รูปแบบหรือเนื้อหาของสาร อันทำให้ผู้สื่อสารทั้งหมดรู้สึกอิสระในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

บทบาทของสื่อบุคคล

โรเจอร์ และเมย์เนน (Rogers and Meynen, 1969, p. 234) กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมเช่นเดียวกับลาซาเฟลและแมนเซล (Lazarfeld and Manzel, 1968, p. 97) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกันเอง และเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ซึ่งช่วงให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นได้ง่ายขึ้น การพูดคุยอย่างเห็นหน้าค่าตาในแง่จิตวิทยาแล้วทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกว่าได้รับรางวัลทันที อย่างน้อยที่สุด ก็คือในด้านการแสดงความคิดเห็นของตนต่อผู้พูด ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคมของเดอ เฟลอร์ (De Fleur, 1970, p. 124 - 129) ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการสื่อสารเดอเฟลอร์ พบว่าความสัมพันธ์แบบเครือข่าย มีบทบาทต่อการตัดสินใจว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยีหรือไม่ โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อนบ้านอย่างแน่นแฟ้น ส่วนรายงานการวิจัยหลายชิ้นมีข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล ในลักษณะเห็นหน้าค่าตาหรือเผชิญหน้า เป็นการสื่อสารแบบสองทางที่มีบทบาทสำคัญต่อการโน้มน้าวและชักจูงใจ เพราะเมื่อผู้รับสารเกิดความไม่เข้าใจหรือไม่แน่ใจก็สามารถที่จะซักถามหรือขอคำยืนยันจากแหล่งสารได้อย่างทันที ด้วยเวลาอันรวดเร็ว

โดยสรุป สื่อบุคคลมีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการชักจูงและโน้มน้าวใจ ดังนี้

1. การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ดำเนินไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ คู่สื่อสารมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งกระบวนการกลุ่มสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลได้

2. การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา หรือเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการซักถามโต้แย้งที่ ทั้งยังสามารถยืดหยุ่นการนำเสนอเนื้อหาได้ หากผู้ส่งสารได้รับการต่อต้านจากผู้ฟัง ก็อาจเปลี่ยนหัวข้อสนทนาได้

3. ผู้รับสารบางคนมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและยอมรับความคิดเห็นหรือทรรศนะของสื่อบุคคลที่เขารู้จักคุ้นเคย และนับถือมากกว่าที่จะเชื่อบุคคลที่เขาไม่รู้จักคุ้นเคย สื่อบุคคล จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในด้านการโน้มน้าวและการจูงใจ ซึ่งต่างจากสื่อมวลชนซึ่งมีบทบาทสำคัญอยู่ที่การให้ข่าวสารหรือความรู้

สื่อบุคคลกับการพัฒนา

1. ปัจจัยของสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ

ปัจจัยที่ทำให้สื่อบุคคลในฐานะที่เป็นผู้ส่งสารเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารเป้าหมาย ได้แก่

1.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความน่าเชื่อถือในที่นี้ คือระดับของความรู้สึกที่ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณส่งสารเป็นที่น่าไว้วางใจ (trustworthy) และมีความสามารถ (competent) หากผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกว่าคุณพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสารจากพวกเขาเหล่านั้น (Middlebrook, 1974, pp. 161 -164) การศึกษาของอารอนสันและโกลเดน (Aronson and Golden, 1962, pp. 135- 136) ระบุว่าสื่อบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือจะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านโดยเป็นความชำนาญที่มาจากประสบการณ์ มากกว่าการศึกษา หรือสถานะทางสังคม ทั้งยังขึ้นอยู่กับความเป็นผู้มีไหวพริบ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความใจกว้าง เช่นเดียวกับกรณีการ โอมูเน (2526, น. บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีโครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์” และพบว่าคุณสมบัติที่สำคัญของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ คุณสมบัตินด้านความเสียสละ ความเมตตา ความซื่อสัตย์และความน่าไว้วางใจ ลักษณะดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะหาข่าวสาร รับฟังคำแนะนำ ยอมรับและให้ความเชื่อถือสื่อบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นนักพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นที่พวกเขาเชื่อว่า เป็นบุคคลที่มีความสามารถมากกว่าตนเองและความสามารถนี้อาจแสดงให้เห็นในรูปสถานะทางสังคมที่สูงกว่าการศึกษาที่สูงกว่า

ใช้สื่อมวลชนมากกว่า แต่ก็จะต้องไม่แตกต่างกันมากจนเกินไปและที่สำคัญ คือจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติบางประการดังกล่าวข้างต้นด้วย

1.2 ความดึงดูดใจ(Attractiveness) ผู้ส่งสารที่มีความดึงดูดใจย่อมกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจหรือพึงพอใจในการพบเห็นพูดคุย เช่นเดียวกับการโฆษณาสินค้าที่นิยมนำดารา ภาพยนตร์ ศิลปินเพลง หรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาเป็นผู้แสดงโฆษณาสินค้า ทั้งๆ ที่บุคคลผู้นั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ หรือผู้เชี่ยวชาญในตัวสินค้านั้นๆ โดยเฉพาะ แต่เป็นเพียงผู้ที่มีบุคลิกภาพ น่าดึงดูดใจ ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและคล้อยตามข่าวสารได้

1.3 ความคล้ายคลึง(Similarity) สื่อบุคคลหรือผู้ส่งสารที่มีความคล้ายคลึงกับผู้รับสาร เป้าหมายในด้านต่างๆ เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสาร เพราะความคล้ายคลึงนี้จะทำให้จะทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ชอบพอและไว้วางใจ

นอกจากผู้ส่งสารจะต้องมีบุคลิกที่น่าจะเชื่อถือ น่าดึงดูดใจ และมีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารแล้ว ลักษณะของข่าวสารที่ทำให้ผู้ส่งสารได้รับความเชื่อถือ และทำให้ผู้รับสารเห็นด้วยหรือคล้อยตาม ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นข่าวสารที่ตรงตามข้อเท็จจริง ไม่อวดอ้างจนเกินเลยและมีหลักฐานหรือเหตุผล ทั้งข่าวสารและเหตุผลดังกล่าวควรจะมีการสอดคล้องกับประสบการณ์ของกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย เพราะบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะยอมรับข่าวสารที่สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ตนเองมีมาก่อน

2. บทบาทของนักพัฒนา

นักพัฒนา หมายถึง บุคคลภายนอกชุมชนที่เข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนในการผลักดันให้บุคคลในชุมชนเกิดความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น “นักพัฒนา” ในที่นี้ หมายถึงรวมทั้งพัฒนากร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนถ้าศึกษาจากประวัติศาสตร์การทำงานของนักพัฒนา พบว่ามีแนวคิดและแนวปฏิบัติอยู่ 3 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรก ในอดีตนักพัฒนามักคิดว่าชุมชนมีความว่างเปล่า ไม่มีอะไรเลย คนภายนอกจะต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ บทบาทหลักส่วนใหญ่จึงอยู่ที่นักพัฒนา ส่วนชาวบ้านแทบจะไม่มีบทบาทใด ๆ ลักษณะต่อมา เป็นยุคก่อนถึงปัจจุบัน นักพัฒนาบางกลุ่มเริ่มค้นพบว่าอันที่จริงแล้ว ชุมชนนั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างทั้งความรู้และสติปัญญา ระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สั่งสมมายาวนานหลายชั่วอายุคน ซึ่งเรียกรวมๆ ได้ว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (local wisdom)(เสรี พงศ์พิศ, 2529, น. 145) ดังนั้นงานพัฒนาจึงเน้นบทบาทหลักไปที่ชาวบ้าน ส่วนนักพัฒนามักกลับกลายเป็นผู้เรียนรู้และศึกษาจากชาวบ้าน ส่วนลักษณะสุดท้าย เป็นยุคปัจจุบันคือเป็นช่วงที่มีความเข้าใจว่า ในสิ่งที่ชาวบ้านมีอยู่และเป็นอยู่นั้น นักพัฒนาอาจจะไม่มีและไม่มีเป็น ขณะเดียวกันสิ่งที่นักพัฒนามีอยู่และเป็นอยู่ชาวบ้านก็อาจจะไม่มีและไม่มีเป็น จึงทำให้

นักพัฒนามองเห็นบทบาทของทั้งสองฝ่ายว่าจะประสมประสานสิ่งเหล่านี้ร่วมกันได้อย่างไร(กาญจนา แก้วเทพ, 2539, น. 126) ดังนั้นการพัฒนาแนวนี้ ชาวบ้านจะเป็นตัวตั้ง และนักพัฒนาเป็นตัวสนับสนุน คือนักพัฒนาไม่จำเป็นต้องเอาคุณค่าหรือภูมิปัญญาต่างๆ จากภายนอกเข้าไปให้ชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมีอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ชาวบ้านยังอาจจะขาดอยู่ ก็คือ เงื่อนไขที่เหมาะสมที่จะหล่อเลี้ยงหรือเอื้ออำนวยคุณค่าหรือภูมิปัญญาเหล่านั้นให้ปรากฏ เช่น โดยปกติทั่วไปชาวบ้านเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น แต่เมื่อขาดแคลนวัตถุดิบจัญญ์ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่บีบรัดทำให้ไม่มีเวลาว่าง ก็ขาดโอกาสที่จะแสดงน้ำใจต่อผู้อื่นทั้งด้านการแบ่งปันสิ่งของหรือแม้แต่เวลา จนกระทั่งเมื่อมีโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาช่วยบรรเทาความบีบคั้นต่างๆ ก็จะทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสแสดงควมมีน้ำใจออกมา นักพัฒนา เป็นสื่อบุคคลที่สามารถเข้าไปมีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ดังนี้

2.1 เป็นผู้ศึกษาและสำรวจทรัพยากรของท้องถิ่น โดยการศึกษาและสำรวจว่าในท้องถิ่นนั้นมีทรัพยากรอะไรอยู่บ้าง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือมรดกใดบ้างที่ล้ำค่าแต่ถูกละเลยหลังจากสำรวจค้นพบแล้วก็ต้องศึกษาหรือขุดค้นเพื่อมาเผยแพร่ รื้อฟื้น ซ่อมแซม หรือประยุกต์ให้กลับเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตและการดำรงชีพของชาวบ้าน เช่น ประเพณีหรือพิธีกรรมบางอย่างที่เลือนหายไป

2.2 เป็นผู้ตั้งคำถาม คำถามที่ใช้ถามชาวบ้านนี้มีใช้คำถามที่มีคำตอบแบบสำเร็จรูปอยู่แล้ว เป็นต้นว่า มีลูกกี่คน ผู้ว่าราชการจังหวัดชื่ออะไร กินข้าวหรือยัง ฯลฯ แต่จะเป็นคำถามที่เรียกว่า “คำถามเพื่อการแสวงหาคำตอบ” คือเป็นคำถามที่ถามแล้ว ผู้ถูกถามจะต้องเกิดปรีศนาขึ้นในใจต้องขบคิดแล้วแสวงหาหนทางไปสู่คำตอบ เช่น คำถามที่ว่า “ทุกวันนี้เราปลูกพืชได้ผลผลิตมากกว่าเดิมแต่เหตุใดกำไรที่ได้รับจึงน้อยลง” หรือ “ทำไมคนหนุ่มสาวในหมู่บ้านถึงต้องออกไปทำงานรับจ้างต่างถิ่น” เป็นต้น

2.3 เป็นผู้สร้างเงื่อนไข นักพัฒนาเป็นผู้ที่สามารถสร้างเงื่อนไข เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกและขจัดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาได้ เช่น ชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้างถางหญ้า หรือรับจ้างทำนาเป็นรายวันโดยไม่มีที่นาเป็นของตนเองจะมีเงื่อนไขอะไรบ้างที่อำนวยให้เขาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้

2.4 เป็นผู้ตอกย้ำและให้กำลังใจในการทำกิจกรรมการพัฒนาใดๆ นั้นอาจประสบปัญหาหรืออุปสรรคบ้าง นักพัฒนาจะต้องร่วมกันวิเคราะห์กับชาวบ้าน เพื่อหาข้อสรุปของปัญหาและแนวทางในการดำเนินการแก้ไข ตลอดจนตอกย้ำให้เกิดความมั่นใจและให้กำลังใจ

2.5 เป็นแหล่งบันทึกประสบการณ์และความทรงจำร่วม เนื่องจากสภาพความเป็นจริงทุกวันนี้ สายสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นตามแบบประเพณีดั้งเดิมได้ถูกบั่นทอนลงไปเพราะความจำเป็นที่จะต้องพึ่งอาศัยกันมีน้อยลงเมื่อเทียบกับอดีต ดังนั้นเมื่องานพัฒนาในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง

ได้ผลดีหรือประสบความสำเร็จ ณ จุดนี้ นักพัฒนาสามารถสอดประสานตัวเองเข้าไปเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งบันทึกความทรงจำที่สามารถจะเคลื่อนย้ายตัวเองจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าวหรือเป็นตัวเชื่อมโยงประสานกันระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้านได้

3.บทบาทของผู้นำความคิดเห็น

ผู้นำความคิด (opinion leader) ในที่นี้แตกต่างจากผู้นำ (leader) ตามเข้าใจทั่วไป คือมิได้เป็นผู้นำโดยตำแหน่งหรือมีการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ แต่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ เป็นผู้ที่ได้มีอิทธิพลโดยตำแหน่ง การที่ชาวบ้านเชื่อฟังหรือคล้อยตามเห็นด้วยนั้นเป็นเพราะความชื่นชม ศรัทธาในตัวผู้นำและผลงานที่ผ่านมาของเขา เช่น เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ ฯลฯ ไม่ใช่เชื่อฟังเพราะว่าเขาเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือประธานองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้นำความคิด เป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ด้วยเป็นบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลอื่นตามที่บุคคลผู้นั้นต้องการโดยอาศัยวิธีการที่ไม่เป็นทางการ และสามารถมีอิทธิพลเช่นนี้ได้ค่อนข้างบ่อย (เสถียร เขยประทับ, 2528, น. 177) อย่างไรก็ตาม ผู้นำความคิดเห็นในเรื่องหนึ่งหรือกิจกรรมหนึ่ง อาจไม่ใช่ผู้นำความคิดเห็นในอีกเรื่องหนึ่งหรืออีกกิจกรรมหนึ่ง ผู้นำความคิดเห็นจะเป็นเสมือนช่องทางเผยแพร่กระจายข่าวสารและสร้างเครือข่ายการสื่อสารในสังคม ซึ่งจะแพร่กระจายข่าวสารผสมผสาน ความคิดเห็นเป็นส่วนตัวไปยังสมาชิกในกลุ่มสังคมนั้น(พัชนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกูล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2538 น.19) ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ครู แพทย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ ล้วนเป็น “ปราชญ์ชาวบ้าน” ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชุมชนในท้องถิ่นและในสังคมไทย

บริบททั่วไปสวนล้อมศรีรินทร์

ประวัติความเป็นมา

บ้านแกว หมู่ที่ 7 ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายไท-ยวน ภาษาพื้นบ้านเป็น ภาษายวนเมืองเหนือ ตามประวัติที่เล่าขานกันมาว่า เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ได้มีชาวบ้าน อพยพมาจากทางเหนือ ที่เรียกว่า นครโยนก หรือ เมืองเชียงแสน มาตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ บริเวณบ้านหนอง โนหรือบ้านแกว ซึ่งในสมัยนั้น ได้ใช้ชื่อตำบลว่า บ้านภู มีบึงน้ำขนาดใหญ่อยู่ทางด้านเหนือของหมู่บ้าน เมื่อน้ำลดทำให้มองเห็นเนินสูงๆลักษณะคล้ายเกาะขนาดใหญ่โนนขึ้นมา ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “หนองโน” และได้เปลี่ยนชื่อตำบลเป็นตำบลหนองโน

ลักษณะทางกายภาพ

บ้านแถว มีเนื้อที่ทั้งหมด 937 ไร่ บ้านหนองโน หมู่ที่ 7 เป็นหมู่บ้านหนึ่ง ในจำนวน 10 หมู่บ้านของตำบลหนองโน อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีระยะทางห่างจากตัวอำเภอเมืองสระบุรีประมาณ 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกัน ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 6 บ้านหนองโนใต้ ตำบลหนองโน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเหนือ ตำบลหนองโน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 6 ตำบลหนองยาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 8 บ้านหนองชำแรด ตำบลหนองโน

การปกครองและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 110 ครัวเรือน จำนวนประชากร รวม 416 คน โดยมีจำนวนชาย 204 คน จำนวนหญิง 212

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ทั้งหมด 937 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 900 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ 37 ไร่
2. ทรัพยากรน้ำ/ แหล่งน้ำ มีคลองไส้ไก่ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเกษตร มีประปาของ หมู่บ้าน มีบ่อน้ำในหมู่บ้าน
3. ทรัพยากรป่าไม้ เป็นศูนย์เรียนรู้ในการทำเกษตรแบบผสมผสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สวนล่อมศรีรินทร์)

การคมนาคม

การคมนาคมขนส่งสัญจรไปมาสะดวก ถนนหลักของหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง ถนนภายในหมู่บ้านเป็นคอนกรีต ประชาชนใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นพาหนะในการเดินทาง มีเส้นทางในการเดินทางมายังหมู่บ้านโดยทางรถยนต์ คือ ถนนสระบุรีเสาไห้ - สันมะค่า ผ่านตำบลหนองโน ระยะทาง 15 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที

การกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชน

ในปัจจุบันตำบลหนองโน มีราษฎรประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ อาชีพ รองค้าขายและรับราชการบ้างแต่ไม่มาก จากการประชุมเวทีประชาคม ได้มองเห็นเวทีความสำคัญของ อาชีพการเกษตรที่ทำอยู่ เช่น ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว และปลูกไม้ผล เป็นต้น จะปลูกกันอยู่ทุกบ้าน จึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและปลอดภัย ซึ่งสามารถบริโภค ในครัวเรือนและนำออกขายเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย จะทำให้เศรษฐกิจในตำบลหนองโนดีขึ้น ผลผลิตที่ ออกมาปลอดภัย จะทำให้สุขภาพของราษฎรแข็งแรง มีเงินใช้ สดภาพะหนี่สิ้นลงได้ ตำบลหนองโน จึงมุ่งพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์

1. สร้างสรรค์ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข
2. เสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารงานชุมชน
3. ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. เสริมสร้างธรรมาภิบาลและความมั่นคงของทุนชุมชน
5. เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้อมศรีรินทร์

สวนล้อมศรีรินทร์ เจ้าของคือ นายบุญลือ นายบุญล้อม เต้าแก้ว ซึ่งเป็นพ่อลูกกัน โดยสวนแห่งนี้เป็นไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ และเป็นศูนย์เรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก่อตั้งโดยปราชญ์ชุมชน เปิดให้ทั้งคนภายในและภายนอกเข้า มาศึกษาเรียนรู้ในการทำเกษตรปลอดภัย สารพิษ การทำปุ๋ยน้ำหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ สารฆ่าแมลง จากพืชธรรมชาติ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงหมู การเพาะเห็ด และมีพันธุ์ไม้ สมุนไพรหลายชนิด ซึ่งตั้งอยู่ที่ บ้านแหวงหมู่ที่ 7 ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ภารดี พึ่งสำราญ ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการแพร่กระจายนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2558 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารเริ่มจากคณะทำงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ (ผู้ส่งสาร) ทำการผลิตเนื้อหา (สาร) จากการรวบรวมปัญหาที่ประสบ อยู่ขณะนั้นจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นหลักสูตรความรู้และหลักสูตรอบรมในการส่งเสริมขั้นตอนกระบวนการผลิตตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งสารผ่านสื่อบุคคลเป็นหลักและใช้สื่อผสมควบคู่กันไป ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรมแล้ว เข้าสู่กลุ่มสมาชิกเกษตรกรและประธานกลุ่มเกษตรกร (ผู้รับสาร) ผลการสื่อสารเกิดผล 3 ระดับ คือ 1. ชั้นเปลี่ยนแปลง 2. ชั้นอิทธิพล 3. ชั้นสัมฤทธิ์ผล ยังพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลมีผลต่อการสื่อสารแต่ไม่มากนัก และกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเริ่มที่ตัวสาร คือ 1. นวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยแปรผัน คุณสมบัติและองค์ประกอบต่างๆของนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นจะ เห็นได้ถึงประโยชน์เชิงเปรียบเทียบจากโอกาสในการสังเกตเห็นได้ ความเข้ากันได้ที่ไม่ได้มีความซับซ้อนของโอกาสในการ ทดลองใช้ที่ไม่มีเงื่อนไขผูกมัด 2. ผ่านช่องทางการสื่อสาร สื่อบุคคลเป็นสื่อหลักโดยผู้ส่งสารทั้ง 2 ลำดับ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ตามพื้นฐานได้เพียง 5 ข้อจาก 7 ข้อ ช่องทางการสื่อสารที่เลือกใช้เป็นลักษณะใช้ร่วมกันและบางส่วนมีการหาข้อมูล เพิ่มเติมผ่านสื่อ 3. ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งจะพิจารณาจากปัญหาเป็นหลัก 4. สมาชิกในระบบมีความคล้ายคลึงกันเป็น ลักษณะเครือข่ายเดียวกัน องค์ประกอบทั้ง 4 ข้อนำมาสู่การยอมรับนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยลักษณะการตัดสินใจ ความสำคัญ: 1) กระบวนการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การแพร่กระจายนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จำรัส โคตะยัตน์ และ วิไลวรรณ สมโสภณ จัดทำวิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” (2554:บทคัดย่อ) ผลการศึกษา 1) สภาพการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า หมู่บ้านมีผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน ในเรื่องของการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ประสานระหว่าง เจ้าหน้าที่ของรัฐกับหมู่บ้านมีความพร้อมที่จะเสียสละให้แก่ส่วนรวม มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อให้ สมาชิกในหมู่บ้านช่วยเหลือกัน ชาวบ้านมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและครอบครัวตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการลด รายจ่าย บางครัวเรือนไม่มีเงินทุนใน

การประกอบอาชีพ ด้านการเพิ่มรายได้ ขาดตลาดรองรับผลผลิต การเกษตร ด้านการประหยัดเงินออมทรัพย์ค่อนข้างน้อย ด้านการเรียนรู้ คนรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจที่จะสืบ ทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีการปลูกป่าทดแทน และด้านการเอื้ออาทร คนร่วมกิจกรรมในชุมชนมีจำนวนน้อย 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทที่โดดเด่นของผู้นำ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีพุทธศาสนา และวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความสามัคคีในชุมชน การจัดเวทีชุมชน สภาพพื้นที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตทางการเกษตร ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานราชการ และชุมชนภายนอก

วิชุดตา ชูศรีवास ได้จัดทำวิจัยเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (2561:บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ตำบล ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้เองในครัวเรือน 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยาย ตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี มาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากชุมชนมีการรณรงค์ให้ สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผล การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคน ไทยในชนบทมาช้านาน สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 1) ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่จะให้คำปรึกษาและประสานงานกับชุมชน 2) ปัญหางบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานไม่เพียงพอ และการจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลาและไม่เป็นธรรม 3) การบริหารจัดการ พบว่า การดำเนินโครงการขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบไม่ต่อเนื่อง และ ประชาชนขาดความรู้เรื่องการบริหารงานระบบบัญชี กลไกตลาดและขาดการนิเทศ ติดตามผล จาก หน่วยงานที่รับผิดชอบ

อุไรวรรณ ธนสถิตย์ ได้จัดทำวิจัยเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งชุมชน: กรณีศึกษาบ้านพุคำจาน จังหวัดสระบุรี (2555:บทคัดย่อ) กรณีศึกษาบ้านพุคำจานนี้ จะเห็นว่าเป็นแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสนองตอบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะต้องมีศูนย์กลางอยู่ที่ “ตัวคน” เป็นสำคัญ กล่าวคือ คนจะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่ในสังคมที่เป็นธรรม การแสดงให้เห็นถึงพลังของบุคคลในชุมชน ตัวอย่างที่ตีงามของกลุ่มผู้นำ “ที่พอมืออันจะกิน” ที่ช่วยเสริมสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาคนต่างก็เน้นการให้คนเป็น

ศูนย์กลางของการพัฒนา คนต้องการมีครอบครัวและชีวิตชุมชนที่ดี การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกของชุมชนนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระประมุข ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ป้องกันการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ทำให้สังคมไม่ล่มสลาย และประชาชนยังมีความสามารถในการควบคุมวิถีชีวิตของตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแบ่งปัน การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ทรัพยากรและความรู้ในท้องถิ่น การทำงานกับธรรมชาติโดยใช้หลักพอประมาณ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้ที่มีความยั่งยืนในระยะยาว และการพัฒนาศักยภาพให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งถ้าทุกชุมชนสามารถดำเนินตามแนวความคิดและหลักปฏิบัติของชาวบ้านพุดำจนแล้ว ทุกชุมชนก็จะเข้มแข็ง การซื้อสิทธิขายเสียง การคอร์รัปชันก็จะลดลง เมื่อคนในชุมชนมีความสุข มีกินมีใช้ก็ไม่ต้องไปเป็นลูกหนี้ธนาคารเมืองท้องถิ่น ก็จะเกิดพลังอำนาจของชุมชน และพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศต่อไป

กัณวัฒน์ สุตเจริญ ได้จัดทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (2555 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร คือภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรอบรู้ นับได้ว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านของชุมชน มีลักษณะเป็นนักพัฒนา จึงเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่ความสำเร็จของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรมพัฒนาชุมชน (2548) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและสามารถดำเนินการต่อเนื่องให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น หนึ่งในปัจจัยต่างๆ ที่มีผลคือการที่มีผู้นำที่ดี ลักษณะผู้นำที่ดีคือต้องมีความเข้มแข็ง ได้รับการยอมรับจากประชาชนในหมู่บ้าน มีบารมี สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ ปฏิบัติตนดีให้เห็นเป็นแบบอย่าง มีความสามารถและคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และสอดคล้องกับนิสร่า ใจชื่อ (2557) ที่พบว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้าน สามารถแนะนำโน้มน้าวให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้โอกาสชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน และเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน จึงสามารถรับทราบแนวทางปฏิบัติและการพัฒนาหมู่บ้าน ความร่วมมือกันนั้นยังสะท้อนออกมาในรูปแบบของความสามัคคีของชาวบ้านในชุมชนซึ่งแต่ละคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน รักใคร่ปรองดอง มีการแบ่งปันความรู้และสิ่งของต่างๆ ระหว่างกันภายในหมู่บ้านมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างราบรื่น และชาวบ้านมีความตั้งใจที่จะทำนุบำรุงรักษาชีวิตความเป็นอยู่ให้สืบทอดต่อไป ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการเป็นชุมชนเข้มแข็ง ดังที่ สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ (2549) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็งคือการที่

คนในชุมชนมีศีลธรรมและศีลธรรม หาเลี้ยงชีพและพึ่งพาตนเองได้อย่างสุจริต มีมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชุมชน และได้รับความร่วมมือที่ดีจากคนในชุมชน คนในชุมชนมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง มีน้ำใจช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตลอดจนช่วยดำรงรักษาวิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรือง และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนซึ่งประเวศ วะสี (2541) ได้อธิบายว่าการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยปัจจัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้โอกาสคนในชุมชนในการร่วมรับทราบ ลงมือปฏิบัติรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน การสนับสนุนจากภาครัฐ หนึ่งในปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ คือ การที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จากภาครัฐที่เข้ามาให้ความรู้โดยการจัดการอบรม ส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถ ยกระดับการดำรงชีพให้สูงขึ้น และให้เงินกองทุนเพื่อการลงทุนในหมู่บ้าน ลดปัญหาหนี้ในระบบในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาดูอย่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ คือ ห้วยค้อะ วิถีพอเพียงแห่ง จังหวัดน่าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2551).

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล่อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมืองจังหวัดสระบุรี เป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล
- เครื่องมือในการวิจัย
- การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร ที่กำหนดสำหรับการศึกษา ได้แก่

- 1) ประชากร คือ ผู้ก่อตั้ง เจ้าของ คือนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว
- 2) ประชากรที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำนโยบายการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เมืองสระบุรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการครู ในพื้นที่ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
- 3) ผู้ให้ข้อมูล ทำโดยการสุ่มจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ต้องการความเป็นตัวแทน (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และสมาชิกที่เป็นประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนอาวุโส ผู้ที่มีความรู้และเป็นที่ยอมรับในชุมชน โดยต้องมีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับ รู้จัก กับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มดังนี้

1) ผู้ก่อตั้ง เจ้าของ คือนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว
 2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำนโยบายการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอเมืองสระบุรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการครู ในพื้นที่ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำนวน 10 คน ได้แก่

1. นายกิตติศักดิ์ มณีศิริ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน
2. นายสมชาย ปิ่นทอง รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน
3. พ.อ.(พิเศษ)ชุมพล กระแสร์ เลขา/ที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน
4. นางสาวมาลี พรรรัตน์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน
5. นายนนท์ พงศ์สถิต นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน
6. นางสมหมาย สามิบุญ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านหนองโนเหนือ
7. นางสมหมาย ประสพจิต ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านใหม่
8. นายนิพล บุญมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านโคกกระต่าย
9. นายสังวร รักซ้อน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านหนองโนใต้
10. นางมาลี อุ่นที่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านแถว

3) ผู้ให้ข้อมูล ทำโดยการสุ่มจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ต้องการความเป็นตัวแทน (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และสมาชิกที่เป็นประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนอาวุโส ผู้ที่มีความรู้และเป็นที่ยอมรับในชุมชน โดยต้องมีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำนวน 10 คน ได้แก่

1. นางบุญมี เต้าแก้ว
2. นางสาวสุขศรี เต้าแก้ว
3. นายจักรรินทร์ เต้าแก้ว
4. นายจรัส อยู่สบาย
5. นายสุทธิพงศ์ พุทธิโต
6. นางเสริมศรี ศิลาแสง
7. นายสินทรัพย์ ทิพย์โสตร์
8. นางชัยพร ปิ่นทอง
9. นางบัวเรียง นิลมูล
10. นางบุญเยี่ยม สีคต

วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการพูดคุย สังเกต การสัมภาษณ์ รวมทั้งการจัดเวทีชุมชนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษา ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ก่อตั้ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ข้อมูลความพร้อมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ข้อมูลการสื่อสารด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ของ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูล ได้แก่ จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนารอบแนวคิด และแนวการศึกษาและแหล่งข้อมูลได้แก่ สวนล้อมศรีรินทร์, พื้นที่ต่างๆ ในตำบลหนองโน และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี รวมถึงการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดทั้งจากหนังสือในห้องสมุดโดยตรง และค้นหาจากห้องสมุดออนไลน์

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยการสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล
2. เข้าร่วมสังเกตการณ์ในพื้นที่ (Field Research) ที่ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
3. สืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคนิคการ walk through เป็นวิธีการที่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ความสำเร็จในการสื่อสาร โดยให้เจ้าของสวนล้อมศรีรินทร์นำชมพื้นที่ต่างๆบริเวณรอบพื้นที่บ้านแถว หมู่ที่ 7 หนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
4. สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม ประชุมกลุ่ม จัดเวทีระดมความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง ในศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ และใน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน และพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโน รวมถึงการนัดสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และ ใช้สื่อสมัยใหม่ในการสนทนาสื่อสาร
5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึก ถ่ายภาพ และ วิเคราะห์ข้อมูล
6. นำเสนอผลการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการค้นหาคำตอบ โดยใช้เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยใช้วิธีการค้นหาคำตอบจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis) เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ส่งสาร คือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว ที่เผยแพร่ทั้งในเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ประกอบการวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้ส่งสารขณะที่ผู้วิจัยเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน รับฟังการบรรยาย และได้มีการสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยเป็นคำถามปลายเปิด ผสานกับการทำกิจกรรมและลงพื้นที่ร่วมกัน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการค้นหาคำตอบจากการวิเคราะห์เนื้อหาสารจากข้อความและภาพที่เป็นอวัจนภาษาและอวัจนภาษา (Content Analysis) ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนลุ่มศรีรินทร์ ได้สร้างขึ้นในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายไม้และป้ายไวเนลที่เขียนข้อความโน้มน้าวใจจิตตติงไปรอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยหาคำตอบจากการวิเคราะห์เอกสารที่เผยแพร่ วัสดุทัศนที่เผยแพร่ ภาพที่เผยแพร่ ประกอบกับการรับฟังคำบรรยาย และสังเกตการณ์วิเคราะห์จากการลงพื้นที่และร่วมสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ที่ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว อธิบายถึงช่องทางการสื่อสารที่สามารถนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าถึงผู้รับสารได้ดีที่สุดและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ในชีวิตประจำวัน

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้เข้ารับการอบรม ได้ผ่านการศึกษาดูงานและทดลองปฏิบัติ อีกทั้งประชาชนและปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจาก นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว โดยใช้ทฤษฎีผู้รับสารมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ นำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

3. ข้อมูลที่เป็นภาพ และสื่อต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อีกทั้งเป็นเชิงประจักษ์ ได้นำมาประกอบไว้ใน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่วิเคราะห์ทั้งหมดมารวบรวมและสังเคราะห์บริบทแห่งความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี อีกทั้งจะได้นำใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีอีกด้วย

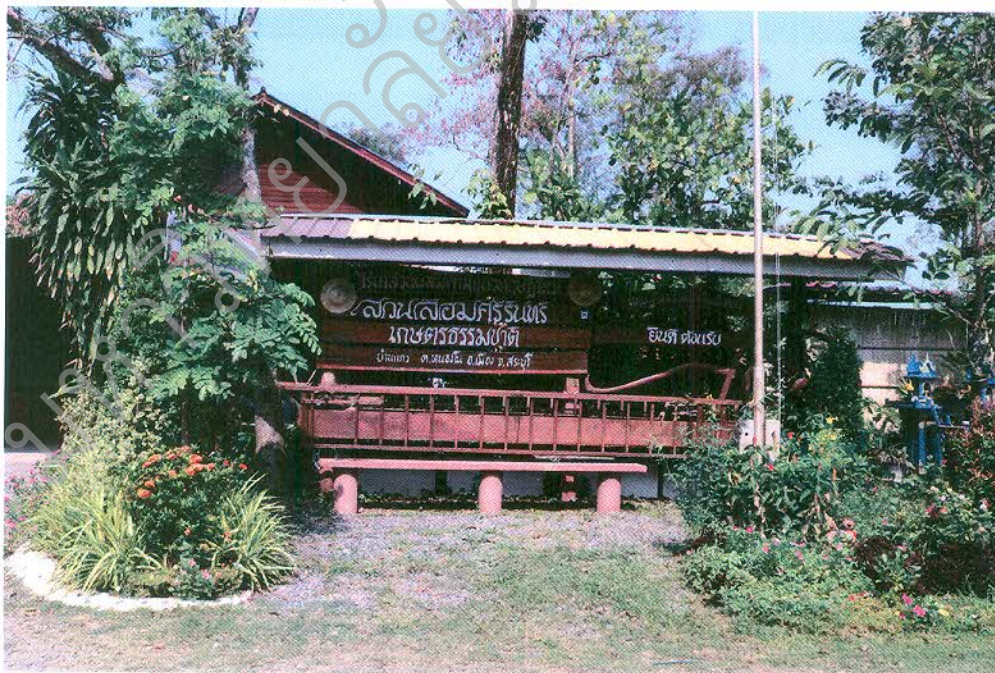
บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย องค์ประกอบของการสื่อสารที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และรายงานผลการวิจัยด้วยข้อมูลตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. องค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
2. คุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
3. กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
4. ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
5. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและดำเนินชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ 4.1 ภาพแสดงป้ายสวนล้อมศรีรินทร์
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล่อมศรีรินทร์ เกิดขึ้นจากผู้ก่อตั้งที่สำคัญที่สุด คือ นายบุญล่อม เต้าแก้ว อายุ 67 ปี ซึ่งมีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน ไทย ซึ่งนายบุญล่อมเต้าแก้วเป็นผู้ที่ผ่านความยากจนมาได้เพราะดำเนินชีวิตตามรอยเท้าพ่อหลวง รัชกาลที่ 9 มาตลอด

จุดเริ่มต้นของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517 โดยเริ่มจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทาน แก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ซึ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาประเทศแบบสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ต่อมาเมื่อมีพระราชดำรัสอีกครั้งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2517 ณ ศาลาดุสิตดา ลัย เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาทรงเน้นคำว่า “พอมี พอกิน พอใช้” ดังนั้นคำว่าเศรษฐกิจ พอเพียงจึงมาจากจุดเริ่มต้นจาก พอมี พอกิน พอใช้

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล่อมศรีรินทร์ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 16 ม. 7 ต. หนองโน อ. เมือง จ.สระบุรี พื้นที่ทั้งหมด 20 ไร่ ของ "ลุงบุญลือ" ทำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ปลูกไม้ ผล 12 ไร่ ทำนา 4 ไร่ ขุดบ่อเลี้ยงปลา 2 ไร่ ปลูกบ้านและโรงปุ๋ย 2 ไร่

สวนล่อมศรีรินทร์ ตั้งชื่อโดย นายบุญลือ เต้าแก้ว โดยชื่อสวนล่อมศรีรินทร์ เป็นชื่อที่นำมา จากชื่อบุตรชายและบุตรสาว รวมจำนวน 3 คน ได้แก่

คำว่า ล่อม นำมาจากชื่อบุตรชายคนโต คือ นายบุญล่อม เต้าแก้ว

คำว่า ศรี นำมาจากชื่อของบุตรสาวคนกลาง คือ นางสาวสุขศรี เต้าแก้ว

คำว่า รินทร์ นำมาจากชื่อบุตรชายคนเล็ก คือ นายจักรินทร์ เต้าแก้ว

หลังจากที่นายบุญลือ เต้าแก้ว ได้เข้าร่วมศึกษาดูงาน เกษตรทฤษฎีใหม่ ที่วัดมงคลชัยพัฒนา ในปี พ.ศ. 2535 แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน ส่งผลให้มีรายได้มากขึ้น จากที่ทำ ทั้ปีเหลือเงินไม่ก็พันบาท จากนั้นนายบุญลือ เต้าแก้ว จึงเผยแพร่ความรู้ต่อด้วยการทำศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ที่บ้านของตนเองคือที่ตำบลหนองโน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในขณะที่บุตรชายคนโตคือนายบุญล่อม เต้าแก้ว ได้หันมาศึกษาศาสตร์พระราชตามรอยพ่อ และได้ เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มีความรู้และผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเครือข่าย และนำมาปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ โดยการปรับพื้นที่ด้วยการขุดหนองน้ำ ทำคลอง คัดไค้่ง ทำเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ชีวภาพ จากที่เคยทำนา 20 ไร่ เหลือเพียง โคนง นา ปลูกพืชผสมผสาน ทำนาเพียง 4 ไร่ ก็เหลือกินเหลือใช้ในปัจจุบัน

เมื่อได้เรียนรู้หลักบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวพระราชดำริจากสถานที่ต่าง ๆ จึงนำมาปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่ราบลุ่มส่วนกลางน้ำที่ตนเองอยู่ แบ่งผืนดินในบ้านขุด “หนอง” ให้เป็น แหล่งเก็บน้ำและที่อาศัยของปลา มีฝักบุงฝักกระเฉดเป็นแหล่งอาหารของคน โดยนำดินที่ขุดได้ขึ้น เป็น “โคก” ให้สูงกว่าระดับน้ำของปีสุดท้ายที่เคยท่วม เพื่อใช้เป็นพื้นที่ปลูกพืชผัก เมื่อดินเหลือจึงใช้ เสริมคัน “นา” กักน้ำไม่ให้หน้าข้าวแห้ง ยามน้ำหลากยังรับน้ำไว้ให้พืชผักบนโคกปลอดภัย

จนกระทั่งนายบุญล่อม เต้าแก้ว ทำสำเร็จ “โคก หนอง นา โมเดล” จึงกลายเป็นพื้นที่ต้นแบบ แก่เพื่อนร่วมชุมชน ไม่เพียงแก้ปัญหาหน้าท่วมตามฤดูกาล ยังแก้ไขความยากจนของเกษตรกรด้วย ปัจจุบัน นายบุญล่อม เต้าแก้วเป็นหนึ่งในคณะทำงานมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา

และเป็นวิทยากรอบรมให้กับเครือข่ายทั่วประเทศ อีกทั้งเป็นกำลังคนสำคัญของโครงการฯ ในการเผยแพร่องค์ความรู้ต่อไป

ภาพที่ 4.2 ภาพแสดงพื้นที่ที่ใช้ตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยใช้วิธีการค้นหาคำตอบจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis) เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ส่งสาร คือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว ที่เผยแพร่ทั้งในเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้ส่งสารขณะที่ผู้วิจัยเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน รับฟังการบรรยาย และได้มีการสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยเป็นคำถามปลายเปิด ผสานกับการทำกิจกรรมและลงพื้นที่ร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

นายบุญลือ เต้าแก้ว

ภาพที่ 4.3 นายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่มา พรรคภูมิใจไทย

ประวัติ

นายบุญลือ เต้าแก้ว อายุ 67 ปี เป็นผู้ก่อตั้งสวนล้อมศรีรินทร์ ซึ่งตั้งอยู่หมู่ 7 ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พื้นที่ทั้งหมด 20 ไร่ ของ "ลุงบุญลือ" ทำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ปลูกไม้ผล 12 ไร่ ทำนา 4 ไร่ ขุดบ่อเลี้ยงปลา 2 ไร่ ปลูกบ้านและโรงปุ๋ย 2 ไร่ แลမ်เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้พัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นายบุญลือ เต้าแก้ว ได้รับรางวัลและมีผลงานมากมาย อาทิ เกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด อาชีพไร่นาสวนผสม ได้รับเชิญเกียรติของเกียรติบัตร "ครูภูมิปัญญาไทย" ด้านเกษตรกรรมการทำปุ๋ยน้ำนมอินทรีย์ เชิญเชิญเกียรติผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น และได้รับรางวัลโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในด้านประกวดเกษตรทฤษฎีใหม่

หลักคิดและการใช้ชีวิต

ภูมิปัญญาเกษตรกรรมของ "ลุงบุญลือ" เรียกได้ว่าถึงขั้น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ความสามารถโดดเด่น คือผลิตน้ำจุลินทรีย์เพื่อบำรุงดิน และไม้ผล ผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เพื่อไล่แมลง ทำปุ๋ยน้ำนมจุลินทรีย์ อีกทั้ง ยังเชี่ยวชาญในด้านการเพาะเห็ดฟาง เป็นหมอดินอาสา เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจใน

การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ รองประธานกลุ่มปุ๋ยอัดเม็ด รองประธานกลุ่มเกษตรกรทำนาประจำตำบล เป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ครูบัญชีอาสา เป็นคณะกรรมการปลูกข้าวปลอดสารพิษ และคณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ตลอดจนเป็นผู้นำในการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทำนาปลูกข้าว กลุ่มปลูกไม้ผล และกลุ่มปลูกผัก

ความสามารถอันโดดเด่น

1. เป็นผู้คิดสูตรและดำเนินการทำน้ำหมักสมุนไพรขับไล่แมลง (สมุนไพรท้องถิ่น)

สูตรที่ 1 สมุนไพรสด ป้องกันแมลงปากกัด

สูตรที่ 2 สมุนไพร รสฝาด ป้องกันโรคและเชื้อรา

สูตรที่ 3 สมุนไพรสดเผื่อน ป้องกันหนอนทุกชนิด

สูตรที่ 4 สมุนไพรกลิ่นฉุน ป้องกันแมลง และผีเสื้อที่มารวางไข่

สูตรที่ 5 สมุนไพร รสขม ป้องกันโรคแมลง และหนูที่มากัด กินต้นข้าว

โดยใช้อัตราส่วนในการหมัก น้ำหมักสมุนไพรขับไล่แมลง (สมุนไพรท้องถิ่น) สมุนไพร 3 กิโลกรัม น้ำสะอาด 3 ลิตร กากน้ำตาล 1.5 กิโลกรัม สารเร่ง พด.7 1 ชอง วิธีการทำ นำสมุนไพรสับให้ละเอียด แล้วนำมาหมัก หมักทิ้งไว้เป็นเวลา 21-30 วัน แล้วนำไปใช้ อัตราส่วนการใช้ น้ำหมักสมุนไพร 30 ซีซี ผสมเหล้าขาว 10 ซีซี น้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 4.4 นายบุญลือ เต้าแก้ว บรรยายและนำชมการทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงที่มา พรรณานิภา เดชพล

2. คิดค้นเทคนิคในการฟื้นฟูสภาพดิน

สูตรการหมักของคูลงบุญลือจะใช้น้ำข้าวข้าว 10 ลิตร กากน้ำตาล 1 กิโลกรัม และสารเร่ง พด.2 1 ชอง นำส่วนผสมทั้งหมดรวมกันแล้วคนให้เข้ากันเทใส่ถัง ปิดฝาไว้หลวมๆ นำไปวางไว้ในที่ร่ม ไม่ต้องเปิดคนซ้ำอีก หมักไว้ประมาณ 1 เดือน ก็จะมีจุลินทรีย์เกิดขึ้น และกระบวนการหมักเสร็จสิ้นแล้วนะครับ โดยสังเกตจากบริเวณขอบปากถัง จะมีเชื้อราลักษณะสีขาวเกาะอยู่รอบ ๆ และสีของน้ำข้าวข้าวจะเปลี่ยนจากขาวขุ่นเป็นใสขึ้น สามารถนำมาใช้ได้แล้ว ถ้านำไปใช้ปรับปรุงดินในนาข้าวให้ดีขึ้น แนะนำให้ใช้จุลินทรีย์น้ำข้าวข้าว จำนวน 5 ลิตร ต่อพื้นที่ 1 ไร่ ใส่ในช่วงเตรียมดินก่อนหว่านข้าว จะช่วยให้ดินไม่แข็งและข้าวแตกกอได้ดีขึ้น แต่ถ้าจะนำไปใช้สำหรับบำรุงต้นพืชให้สมบูรณ์ แนะนำให้ใช้วิธีฉีดพ่นผัก ไม้ผล หรือต้นข้าว ในอัตราส่วนจุลินทรีย์น้ำข้าวข้าว 100 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร จะได้ดี

ภาพที่ 4.5 ภาพโรงเรือนทำปุ๋ย และปุ๋ยที่พร้อมใช้ พร้อมขาย
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

3. สร้างแนวคิดในการนำก้านกล้วยมาใช้ทำเป็นค้ำปลูกพืชผัก

แนวคิดในการนำก้านกล้วยมาใช้ทำเป็นค้ำปลูกพืชผักเช่น ตำลึงบวบ แทนการใช้ไม้ไผ่หรือไม้อื่นๆ ที่เกษตรกรทั่วไปนิยมกันโดยเลือกตัดก้านกล้วย ที่มีลักษณะไม่เหี่ยวและไม่สดเกินไป นำมาตัดใบตองออกให้หมด เหลือแต่ก้าน และก่อนที่จะนำไปใช้ ต้องรดน้ำให้ก้านกล้วยมีความชุ่มชื้นเพื่อเก็บกักน้ำ จะทำให้ก้านกล้วยไม่เปราะง่าย อยู่ได้นานขึ้น จากนั้นนำไปผูกกับโครงไม้ไผ่ ที่ทำไว้ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับราวตากผ้า โดยผูกส่วนปลายของก้านกล้วย โยงกับราวตามแนวตั้ง ให้ตรงกับหลุมปลูกแต่ละหลุม โดยใช้ก้านกล้วย 1 ก้าน ต่อ 1 หลุมปลูก ส่วนด้านล่างของก้านกล้วยจะผูกเชือกชิงไว้ เพื่อป้องกันก้านกล้วยปลิว

การทำค้างดังกล่าว เกษตรกรจะเริ่มทำหลังจากเมล็ดพืช งอกแล้ว 15 ถึง 20 วัน โดยจะจับเถาให้พันเลื้อยขึ้นค้างเกาะไปตามก้านกล้วย วิธีจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น เพราะพืชจะได้น้ำที่มีอยู่ในก้านกล้วย และเมื่อปลูกเสร็จในแต่ละรุ่น ก็สามารถที่จะตัดก้านกล้วยทั้งหมดไปใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดินได้ต่อไป การทำค้างปลูกผักด้วยวิธีนี้ ทำให้เกษตรกรไม่ต้องรดน้ำบ่อยๆ ช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้มาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งซึ่งมักจะเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำในหลายพื้นที่ อีกทั้งเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวที่มีอยู่ มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ภาพที่ 4.6 แสดงการนำก้านกล้วยมาใช้ทำเป็นค้างปลูกพืชผัก
ที่นา พรรณนิภา เดชพล

4. วิธีเริ่มทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำนมดิบ

การทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำนมดิบ ประกอบด้วย

น้ำนมดิบ 30 ลิตร

กากน้ำตาล 5 ลิตร

พด.2 1 ซอง

ถังหมัก 1 ใบ

วิธีการทำ นำส่วนผสมทั้งหมดหมักรวมกันในถังหมัก ทิ้งไว้ในที่ร่ม อย่างน้อย 21 วัน ก็สามารถนำไปใช้งานได้ อัตราการใช้ น้ำหมักน้ำนมดิบ 20 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นเพื่อเร่งการเจริญเติบโต

ภาพที่ 4.7 แสดงการทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำนมดิบ
ที่மா பரணிகா தேசுபுல

เกียรติประวัติและผลงาน

1. เกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ปี 2552
2. ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (ปุ๋ยอินทรีย์น้ำนมดิบ)
3. เกษตรกรดีเด่นระดับภาคกลาง จ.สระบุรี
4. รางวัลโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในด้าน
ประกวดเกษตรทฤษฎีใหม่

ภาพที่ 4.8 นายบุญลือ เต้าแก้ว บรรยายทฤษฎีดิน 9 ชั้น
ที่மா பரணிகா தேசுபுல

นายบุญล้อม เต้าแก้ว

ภาพที่ 4.9 นายบุญล้อม เต้าแก้ว
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ประวัติ

นายบุญล้อม เต้าแก้ว อายุ 42 ปี อยู่ที่ บ้านเลขที่ 16 ม. 7 ต. หนองโน อ. เมือง จ.สระบุรี พร้อมกันนี้ภายในบริเวณที่อาศัยยังจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหนองโน เพื่อเป็นแบบอย่างให้ชุมชนรอบข้างและผู้ที่มีสนใจเข้ามาศึกษา จากการพูดคุยกับนายบุญล้อมซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า เดิมที่บ้านทำนากว่า 100 ไร่ของครอบครัว และ ที่ดินตัวเองอีก 20 ไร่และก็เช่าที่นาคนอื่น ทำนา แต่ทำเท่าไรก็ไม่พอจ่ายค่าเช่านาและมีหนี้สินจำนวนมาก ก็เลยไม่ได้ทำก็คืนที่นาเขาไป จากนั้นก็หันมาทำแต่น้อยคือทำแค่ 20 ไร่ โดยยึดหลักตามทฤษฎีของในหลวง ปลูกข้าว ปลูกผักที่ให้ได้ผลผลิตเร็ว เช่น ตะไคร้ ข่า มะเขือ พริก เลี้ยงหมูของกินในบ้าน ลดค่าใช้จ่ายไม่ต้องซื้อเค้กกินพอมีกินในบ้านแล้วก็ได้ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เป็นแนวทางของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ที่วางไว้ให้ปวงชนชาวไทยคือ พอกิน พอใช้ พออยู่ จากนั้นก็เริ่มเป็นทางเลือก ศึกษาอย่างจริงจังและลงมือทำงานในเวลาต่อมา สามารถลืมตาอ้าปากได้จากการเป็นหนี้สินล้นพ้นตัวก็ไม่มีหนี้สิน จากการทำการเกษตรเคมี ก็กลับมาสู่การทำเกษตรอินทรีย์และทำตามหลักปรัชญาของพ่อหลวง และก็เริ่มประสบความสำเร็จเรื่อยมา

หลักคิดและการใช้ชีวิต

จากนั้นไปได้ไปดูงานงานโครงการทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทยที่วัดมงคลชัยพัฒนา อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำแปลงสาธิตให้เกษตรกรเข้าไปดูงานโดยแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ การขุดหนองน้ำ นาข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำที่อยู่อาศัย จึงได้นำทฤษฎีของพระองค์มาใช้กับที่ดิน 20 ไร่ของตนเอง หลังจากประสบความสำเร็จก็ยังไม่หยุดแล้วเริ่มมาศึกษาอย่างจริงจังโดยได้เข้าร่วมอบรมจากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่ มาบเื้อง จ.ชลบุรี กับดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร หรือ อาจารย์ยักษ์ เรียนรู้ศาสตร์ของ พระราชา และเรื่องการทำน้ำหมัก สมุนไพรขับไล่แมลง และฮอร์โมนต่าง ๆ เพื่อเร่งการเจริญโตของพืช งดใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงอย่างสิ้นเชิง และใช้น้ำหมักเพื่อบำรุงดิน จนปัจจุบันสามารถนำความรู้ มาฝึกอบรม ให้เกษตรกรที่สนใจมาเรียนรู้ จนปัจจุบันที่ดินกว่า 20 ไร่ของนายบุญล้อม กลายเป็น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อม ศรีรินทร์ มีประชาชนและเยาวชนมาศึกษาดูงานแทบทุกวัน นับว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช อย่างแท้จริง

ภาพที่ 4.10 แสดงพื้นที่ปลูกป่าเพื่อจัดการน้ำ
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ความสามารถอันโดดเด่น

บุญล้อม เต้าแก้ว ยังเป็นเกษตรกรกำลังสำคัญอีกคน ที่เข้าร่วมในโครงการสร้าง “ป่าสักโมเดล” ที่จะกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการน้ำตามแนวทางศาสตร์พระราชา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่จะถ่ายทอดแนวพระราชดำริและเผยแพร่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้เกษตรกรเกิดและเดินตามรอยพระราชาสู่การมีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4.11 ป้ายแสดงศูนย์การเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับของนายบุญล้อม เต้าแก้ว
ที่อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

เกียรติประวัติและผลงาน

บุญล้อม เต้าแก้ว เกษตรกรตัวอย่างจากศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองโน จ. สระบุรี ซึ่งเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เมื่อ 10 ปีก่อน จากติดลบเป็นหนี้เป็นสินกว่า 2 แสนบาท ปัจจุบันใช้หนี้หมดและมีรายได้ต่อวันไม่ต่ำกว่า 500 บาท มีรายได้ต่อปีไม่ต่ำกว่า 6 แสนบาท เขาบอกว่า สำหรับเกษตรกรแล้วน้ำคือต้นทุนของชีวิต เมื่อบริหารจัดการน้ำได้ ชีวิตก็อยู่ได้

“น้ำมา เราก็ไปอยู่บนโคก เราก็รอด ถ้าน้ำไม่มี เราก็ไปเอาน้ำจากหนองมาใช้ เราก็รอด เราอยู่รอดด้วยตัวของเราเอง โครงการรวมพลังตามรอยพ่อฯ ทำให้เกษตรกรกักเก็บน้ำและบริหารน้ำไว้ใช้เอง ไม่ต้องรอชลประทานเพียงอย่างเดียว มากกว่าหนึ่งปีขณะที่รัฐบาลประกาศภาวะภัย

แล้งในหลายพื้นที่ และให้เกษตรกรชะลอการทำนาออกไปก่อน ชาวนาส่วนใหญ่ตั้งตารอฝนและน้ำจากชลประทาน..... แต่สำหรับบ้านที่บุญล้อม กำลังทำเทือก* และจะเริ่มดำนาเร็วๆ นี้ คือบทพิสูจน์ “หลุมขนมครก หยุตท่วม หยุตแล้ง อย่างยั่งยืน” ที่บ้านที่บุญล้อม เต้าแก้ว ต.หนองโน อ.เมือง จ.สระบุรี พร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชาราชและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปรับใช้ในที่ทำกินของตัวเองกว่า 20 ไร่ และแน่นอน..ที่บุญล้อมมี “หลุมขนมครก” กักเก็บน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรได้อย่างพอเพียง และปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ที่สามารถสร้างสมดุลให้กับระบบนิเวศในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์มีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 3,000 บาทต่อวัน มาเรียนรู้ “หลุมขนมครกในแบบของคุณ” และร่วมเป็นหนึ่งในแสนหลุมขนมครก หยุตท่วม หยุตแล้ง ลุ่มน้ำป่าสักอย่างยั่งยืน “เดินหน้าต่อ ปฏิบัติบูชา” บุญล้อม เต้าแก้ว ต.หนองโน อ.เมือง จ.สระบุรี : ศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งปรับปรุงพื้นที่เพิ่มเติมด้วยการทำโคก และขุดคลองไส้ไก่เพิ่มจากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่แล้ว เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัย พิบัติ และขยายผลสู่โมเดลการฟื้นฟูเยาวชนกลุ่มพิเศษด้วยเศรษฐกิจพอเพียง (บุญล้อมทำเศรษฐกิจพอเพียงมา 20 ปี โดยรุ่นพ่อคือบุญลือ ปัจจุบันมีรายได้เฉลี่ยวันละ 3,000 บาท โดยผลผลิตจากพื้นที่ 20 ไร่) บุญล้อมขยายผลไปอีกกว่า 20 รายในพื้นที่โดยการอบรมให้ความรู้และติดตามขยายผล หลุมขนมครกคือทุกรูปแบบของการกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ของตัวเองเพื่อการอุปโภค บริโภคในพื้นที่ของตัวเอง ได้แก่ หนอง คลองไส้ไก่ และการยกคันนาหัวสูง ซึ่งต้องสร้างสมดุลของระบบนิเวศให้มีความสามารถในการกักเก็บน้ำ ด้วยการทำโคก-หนอง-นา และปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง

บุญล้อม เต้าแก้ว จากผู้ขอสูการเป็นผู้ให้ เพราะศาสตร์ของพระราชาก็ทำให้ครอบครัวของเขาอยู่รอดและปลอดภัยได้ วันนี้เขาจึงมุ่งมั่นถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ชีวิตของตัวเอง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ลำบากให้กลับมาสู่วิถีพอเพียง

ภาพที่ 4.12 แสดงความอุดมสมบูรณ์ของสวนล้อมศรีรินทร์
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ผลวิจัยประเด็นค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

การวิเคราะห์ตามทฤษฎีผู้ส่งสารของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นพบว่า คุณสมบัติของ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินการของสวนล่อมศรีรินทร์ ประสบความสำเร็จ และเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับ ให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้หลายประเด็นดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งยังเป็นต้นแบบความสำเร็จตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี ด้วยคุณสมบัติต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีเจตนาแน่วแน่ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้จุดประสงค์ของตนในการส่งสาร แสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์ ฯลฯ

ภาพที่ 4.13 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.14 ภาพแสดงการต้อนรับกลุ่มเยี่ยมชมของนายบุญล้อม เต้าแก้ว
ที่มาจาก เพจเฟซบุ๊กสวนล่อมศรีรินทร์

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้มีเจตนาชัดเจน เชื่อมั่นในแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 อย่างแท้จริง ซึ่งจะพบว่า ในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัด สระบุรี ได้มีพระบรมฉายาลักษณ์ ตลอดจนป้ายประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไว้เป็น จำนวนมาก อีกทั้งทุกการเริ่มต้นการให้ความรู้ผู้ที่มาศึกษาดูงานหรือมาเรียนรู้ในแนวทางต่าง ๆ ใน สวนล้อมศรีรินทร์ ทุกคน ทุกคณะ ทุกกรณี จะต้องได้รับชม วิดีทัศน์เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อถวายเป็นความจงรักภักดี และเพื่อเป็นการ เริ่มต้นสร้างแรงบันดาลใจที่ดีให้กับทุกคน ให้เป็นมงคลกับชีวิตที่จะได้เดินตามรอยพ่อ

นอกจากนี้ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว ยังเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ชีวิต เป็นปกติวิสัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง มิได้ปรุงแต่งหรือเพิ่มเติมให้ดูดีหรือเพื่อสร้าง ความน่าเชื่อถือแบบสร้างภาพ อาทิ การแต่งกายด้วยเสื้อม่อฮ่อม กางเกงขาก๊วย รองเท้าแตะ รองเท้า ผ้าใบ และรองเท้าบูธกันน้ำ การพูดและการสื่อสารเป็นไปแบบเรียบง่าย โดยเน้นการบรรยายร่วมกับการ นำชมสถานที่จริง และการฝึกปฏิบัติการ โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกลุ่มศึกษาดูงานนั้น ๆ

แนวคิดการเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ดังคำกล่าวที่ “พ่อเคยไปศึกษาดูงานที่ได้ไปดูโครงการ ทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทย ที่วัดมิ่งมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำให้เป็นแปลงสาธิตให้เกษตรกรเข้าไปศึกษาดูงาน โดยแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ การขุดหนองน้ำ นาข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำที่อยู่อาศัย มาก่อนและจากนั้นจึงได้นำ ทฤษฎีของพระองค์มาใช้กับที่ดิน 20 ไร่ของครอบครัว ต่อมาเริ่มศึกษาอย่างจริงจัง โดยไปอบรมจาก ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่มาบเื้อง กับท่าน ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร (อาจารย์ยักษ์) เรียนรู้เรื่องการทำน้ำ หมัก สมุนไพรขับไล่แมลง และฮอร์โมนต่าง ๆ เพื่อจะเร่งการเจริญเติบโตของพืช งดปุ๋ยเคมีและยาฆ่า แมลงโดยสิ้นเชิง หมักน้ำหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ใช้ที่ดินที่มีอยู่เป็นแปลงทดสอบและสาธิต และนำ น้ำนมดิบที่เหลือทิ้งจากโรงงานมาต่อยอดทำปุ๋ยหมักเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของพืช ปรับเป็นสูตรต่าง ๆ เรียนรู้ลองผิดลองถูก จนปัจจุบันสามารถนำความรู้มาฝึกอบรมเรื่องการทำปุ๋ยหมักจากน้ำนม ให้ เกษตรกรที่สนใจได้ ปัจจุบันที่ดินของเขาได้กลายเป็น “ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อม ศรีรินทร์” มีประชาชนและหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงานทุกวัน จนสามารถลืมหัดเอาปากได้และปลดหนี้ ได้” ต่อมาจึงยึดหยัดที่จะเป็นผู้ให้ โดยทั้งชีวิตนี้จะให้แนวคิดของพระองค์ท่านได้เป็นที่รู้จักและเป็น ตัวอย่างที่ดี จะเป็นผู้ให้ผ่านศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ จะเป็นวิทยากรให้ ความรู้ จะเป็นผู้ให้อย่างแท้จริงต่อไป ดังข้อความสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า ““ตอนนี้เราปลูกข้าวแค่ 4 ไร่ก็เพียงพอกับการกินอยู่ของครอบครัว สีข้าวกินเอง แกลบ รำข้าวเอาไว้เลี้ยงเป็ดไก่ และทำปุ๋ยหมัก พืชผักนอกจากปลูกไว้ทานเองในครอบครัวก็นำไปขาย นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแปลงเป็น บันได 9 ขั้น รายได้หลักมาจากการขายพืชผัก เหลือจากกิน เก็บ ก็มาขายและแบ่งปัน และขายน้ำ หมักที่มาจากน้ำนมเหลือใช้”

สรุปว่า นายบุญลือ เต้าแก้ว และบุญล้อม เต้าแก้ว เริ่มจากผู้ขอสู่การเป็นผู้ให้ เพราะศาสตร์ ของพระราชทานที่ทำให้ครอบครัวของเขาอยู่รอดและปลดหนี้ได้ วันนี้เขาจึงมุ่งมั่นถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ชีวิตของตัวเอง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ลำบากให้กลับมาสู่วิถีพอเพียง

2. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ต้องการจะสื่อออกไปเป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.15 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่มา : พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.16 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญล้อม เต้าแก้ว
ที่มา : ภาพจาก เพจเฟซบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริง มีความเข้าใจ เนื้อหา และแก่นของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ เพิ่มเติมทักษะและความคิดให้กระจ่างแจ้ง นอกจากนั้นได้มีการลองผิดลองถูกจนในที่สุดได้พบแนวทางที่ถูกต้องและชัดเจน เป็นไปตามแนวคิด “พออยู่ พอกิน พอใช้” อย่างแท้จริง

นายบุญล้อม เต้าแก้ว วางแนวทางการดำเนินชีวิตตามคำสอนของพ่อหลวงและยึดเป็นแบบอย่างเสมอมา พระองค์ท่านทำงานหนักโดยไม่หยุด เพราะอยากให้พสกนิกรของท่านอยู่อย่างพอเพียงและสุขสบาย เราพยายามสานต่อพระปณิธานของท่าน แม้จะเป็นเพียงคนตัวเล็ก ๆ คนหนึ่ง แต่มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะทำงานตรงนี้ให้ก่อเกิดประโยชน์ได้มากที่สุด จะสานต่อจนกว่าจะถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อนงานที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เผยแพร่องค์ความรู้ ช่วยแก้ปัญหาพื้นที่ และเปลี่ยนวิถีคิดของชาวบ้านให้กลับมาใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความเป็นอยู่ที่มั่นคง สมบูรณ์ สำหรับเขาได้วางรากฐานครอบครัวไว้มั่นคงแล้ว เขาจึงพร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือทุกคน ที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจเดินตามรอยในหลวง การทำงานตรงนี้ และต้องออกไปช่วยเหลือคนอื่น ถามว่าเหนื่อยไหม เหนื่อย แต่เมื่อนึกถึงในหลวง ท่านเหนื่อยยากกว่าเราหลายร้อยล้านเท่า ที่ต้องดูแลพสกนิกรทั้งประเทศ ความเหนื่อยของผมถือว่านิดเดียว ผมทำงานโดยยึดหลักคำสอนในหลวงใส่ใจเสมอ ถ้าเหนื่อยและท้อให้นึกถึงท่านก็จะมีแรงผลักดันต่อไป”

นอกจากนี้นายบุญล้อม เต้าแก้ว ยังเป็นเกษตรกรกำลังสำคัญอีกคน ที่เข้าร่วมในโครงการสร้าง “ป่าสักโมเดล” ที่จะกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการน้ำตามแนวทางศาสตร์พระราชา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่จะถ่ายทอดแนวพระราชดำริและเผยแพร่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้เกริกเกียรติและเดินตามรอยพระราชาสู่การมีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า นายบุญล้อม เต้าแก้ว และนายบุญลือ เต้าแก้ว เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจสารที่ต้องการส่งซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความน่าเชื่อถือ แคล่วคล่องเปิดเผยจริงใจ และมีความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นผู้ส่งสาร

ภาพที่ 4.17 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

นายบุญลือ เต้าแก้ว เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี นุ่มนวล สุภาพ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งความเป็นผู้มีบุคลิกภาพดีมีใจเมตตาและเป็นผู้ให้ ส่งผลให้แม้ว่าจะอายุมากก็ยังคงสดชื่น สดใส และเป็นผู้ที่สามารถครองตน ครองคน ครองงานได้อย่างดีเยี่ยม

นายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี แข็งแรง สุภาพอ่อนโยน สื่อสารด้วยถ้อยคำ วาจา และกิริยาที่สุภาพ แสดงถึงการเป็นผู้มีจิตใจดี ให้เกียรติผู้อื่น อ่อนโยน และเป็นผู้ครองตน ครองคน ครองงาน ได้เป็นอย่างดี

4. เป็นผู้ที่สามารถเข้าใจความพร้อมและความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร

ภาพที่ 4.18 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้บรรยายและเป็นวิทยากรที่เข้าใจความพร้อมและความสามารถของผู้รับสาร โดยในการบรรยายและการให้ความรู้ นั้นจะต้องศึกษา กลุ่มผู้รับสาร เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งบุคลากรแต่ละกลุ่มล้วนแต่มีความรู้ ความสามารถ การศึกษา ทักษะการสื่อสาร และความพร้อมในการรับสารต่าง ๆ กัน แม้ว่าจะเป็นเนื้อหาเดียวกัน แต่ด้วยความต้องการและความพร้อมของผู้รับสาร กลุ่มคนต่าง ๆ นั้น มีความต้องการ และมีแนวคิดที่จะเรียนรู้หลากหลาย นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญลือ เต้าแก้ว จะปรับวิธีการสื่อสาร เช่น การพูด เนื้อเรื่อง การนำชม การนำปฏิบัติ ที่หลากหลาย เป็นต้น แต่ทั้งนี้ จะยังคงมีเนื้อหาสาระที่อยู่ในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ “พอกิน พอใช้ พออยู่”

5. เป็นผู้รู้จักเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการส่งสารหรือนำเสนอสาร

สามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม โดยในการนำเสนอหลัก ๆ คือการใช้สื่อบุคคล คือ ตัวผู้บรรยายและผู้นำชม นำปฏิบัติ คือนายบุญลือ เต้าแก้ว นายบุญล้อม เต้าแก้ว และปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้รับสารต้องการได้รับความรู้และแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น หมอดิน การเลี้ยงกบ การปลูกผัก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้สื่อวีดิทัศน์ สื่อแผ่นพับ สื่อไวเนล สื่อโปสเตอร์ และยังได้รับการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ในรายการสารคดี และรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ อีกด้วย

ภาพที่ 4.19 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญลือ เต้าแก้ว
ที่สมาพรณนิภา เดชพล

3. วิเคราะห์ประเด็นข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการค้นหาคำตอบจากการวิเคราะห์เนื้อหาสารจากข้อความและภาพที่เป็นอวัจนภาษาและอวัจนภาษา (Content Analysis) ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้อมศรีรินทร์ ได้สร้างขึ้นในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายไม้และป้ายไวเนลที่เขียนข้อความโน้มน้าวจิตใจติดตั้งไปรอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้มีการบันทึกภาพและข้อมูลที่สวนล้อมศรีรินทร์ หมู่ที่ 7 บ้านแกว ตำบลหนองโน อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีฐานกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ และเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจผู้รับสาร ดังนี้

1) การบรรยาย แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โดยเป็นการบรรยาย โดยนายบุญล้อม เต่าแก้ว ซึ่งบรรยายประกอบวีดิทัศน์ ผ่านจอโทรทัศน์และใช้การพูดคุยพร้อมทั้งเขียนกระดานไวท์บอร์ด ซึ่งการบรรยายจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนของผู้เยี่ยมชมและวัตถุประสงค์ของผู้เยี่ยมชม โดยการบรรยายจะจัดขึ้นเป็นอันดับแรกก่อนการเรียนรู้อื่น ๆ เสมอ จัดที่ศาลาที่เปิดโล่ง ซึ่งในบริเวณต่าง ๆ ของศาลาบรรยาย จะมีภาพไว้นิล ภาพถ่าย ภาพปฏิทิน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 ติดประชาสัมพันธ์ จากนั้นในทุกมุมจะมีข้อความบรรยายต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 4.20 ภาพแสดงการบรรยายของนายบุญล้อม เต่าแก้ว
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.21 ภาพแสดงการต้อนรับผู้ศึกษาดูงานของนายบุญล้อม เต่าแก้ว
ที่มา ภาพจาก เพจเฟซบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์

2) นำเยี่ยมชมฐานต่าง ๆ พร้อมการบรรยาย ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าในครั้งนั้น นายบุญลือ เต้าแก้ว หรือ นายบุญล้อม เต้าแก้ว จะเป็นผู้บรรยายและนำเยี่ยมชม หรืออาจจะเป็นทั้ง 2 ท่านร่วมอภิปรายและนำชมฐานเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ ซึ่งในฐานต่างๆ นั้นเป็นการใช้สารที่เป็นของจริงในการแสดงให้เห็นตามสภาพจริง โดยมีการใช้ข้อความที่สร้างแรงบันดาลใจในการเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งข้อความการพูดบรรยายต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการสื่อสารด้วยวัจนภาษาและอวัจนภาษาล้วนแต่เป็นสารเพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวใจอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพสูงภายใต้ความเรียบง่ายตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์

ภาพที่ 4.22 ภาพแสดงสาร ข้อความ เนื้อหา ภาพ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.23 ภาพแสดงสาร ข้อความ เนื้อหา ภาพ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.24 ภาพแสดงพระฉายาลักษณ์และข้อความ ป๋วยสูตรพระราชทาน
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.25 ภาพแสดงสาร เดินที่ละก้าว กินข้าวที่ละคำ ทำที่ละอย่าง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.26 ภาพแสดงสาร ข้อความคติเตือนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.27 ภาพसार อ่าานอนต้นสาย อ่าายทำกิน อย่างมีเงินน้อย อย่างคยวาสนา
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.28 ภาพसार ข้อความบันได 9 ขั้น เศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยหาคำตอบจากการวิเคราะห์เอกสารที่เผยแพร่ วิดีทัศน์ที่เผยแพร่ ภาพที่เผยแพร่ ประกอบกับการรับฟังคำบรรยาย และสังเกตการณ์วิเคราะห์จากการลงพื้นที่และร่วมสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ที่ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว อธิบายถึงช่องทางการสื่อสารที่สามารถนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าถึงผู้รับสารได้ดีที่สุดและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่สื่อต่าง ๆ ดังนี้

1) สื่อบุคคล ได้แก่ การบรรยายและการนำชมฐานการเรียนรู้และการปฏิบัติ โดยสื่อบุคคล สำคัญ คือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว รวมถึงแม่ครัว และแม่ค้าที่มาขายสินค้า (กรณีคณะเยี่ยมชม คณะใหญ่ และต้องการสินค้าพื้นถิ่นต่าง ๆ) ในที่นี้รวมถึงคนงานในสวนล่อมศรีรินทร์ ซึ่งคือหลานๆ เพราะทำหน้าที่ในฐานะสื่อบุคคลด้วย

ภาพที่ 4.29 ภาพสาร ข้อความบันได 9 ขั้น เศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

2) สื่อมวลชน ซึ่งหมายถึง โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคือรายการสารคดีต่าง ๆ ที่มาถ่ายทำไม่น้อยกว่า 30 รายการ ซึ่งออกอากาศทั้งทางสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ทุกช่องมาอย่างยาวนาน อีกทั้งปัจจุบันได้มีการนำเสนอผ่านโซเชียลมีเดียด้วย ส่วนสื่อหนังสือพิมพ์ คือการมาสัมภาษณ์และนำไปเผยแพร่ในคอลัมภ์ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 20 คอลัมภ์ และเกือบทุกฉบับที่ผ่านมา (สัมภาษณ์ นายบุญลือ เต้าแก้ว : 25 มิถุนายน 2562)

ภาพที่ 4.30 ภาพการเป็นแขกรับเชิญในรายการเจาะใจ
ที่มา เพงเพชบุ๊คสวนล้อมศรีรินทร์

3) สื่อโสตทัศน ในที่กรณีนี้คือ การใช้วีดิทัศน์ ฉายผ่านโทรทัศน์ และการใช้เครื่องมือสื่อสารเช่น ไมโครโฟน ลำโพง เครื่องขยายเสียง และโทรโข่ง ซึ่งเป็นไปด้วยความเรียบง่าย แม้จะไม่ทันสมัย มีสภาพเก่า แต่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 4.31 ภาพแสดงสื่อโสตทัศน ประเภทโทรทัศน์ ไมโครโฟน เครื่องเสียง
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

4.) สื่อสิ่งพิมพ์ ในกรณีสวนล่อมศรีรินทร์ คือ เอกสาร หนังสือ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายไวนิล

ภาพที่ 4.32 ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทไวนิล
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

ภาพที่ 4.33 ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทไวนิล
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

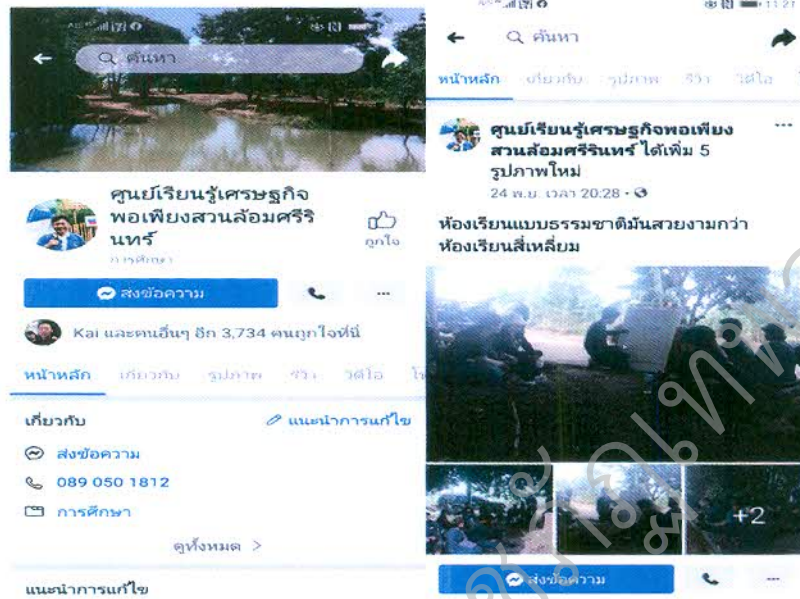
ภาพที่ 4.34 ภาพสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทไวเนล
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

5) สื่อกิจกรรม ซึ่งในที่นี้ คือกิจกรรมการบรรยายร่วมกับการสาธิตและร่วมปฏิบัติจริง เช่น ทดปฏิบัติจริง การอยู่พักแรมเข้าค่าย เป็นต้น

ภาพที่ 4.35 ภาพสื่อกิจกรรม การบรรยาย ลงพื้นที่ฐานต่าง ๆ
ที่มา พรรณนิภา เดชพล

6) สื่อสมัยใหม่ ได้แก่ Facebook สวนล่อมศรีรินทร์ ซึ่งนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้ดำเนินการ อีกทั้ง กรณีการเผยแพร่ ทาง Youtube และข้อมูล ภาพบุคคล และภาพกิจกรรมต่าง ๆ ทางสื่อ Online ซึ่งผู้สนใจสามารถ พิมพ์ชื่อคน ชื่อสวนล่อมศรีรินทร์ เพื่อเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ทำให้ไม่ได้ดำเนินการเอง

ภาพที่ 4.36 ภาพสื่อเฟซบุ๊กสวนล่อมศรีรินทร์
ที่มา เฟซบุ๊กสวนล่อมศรีรินทร์

5. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการสนทนา อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรม ได้ผ่านการศึกษาดูงานและทดลองปฏิบัติ อีกทั้งประชาชน และปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจาก นายบุญลือ เต้าแก้ว และนาย บุญล้อม เต้าแก้ว โดยใช้ทฤษฎีผู้รับสารมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผู้รับสาร (receiver) ผู้รับสารที่ดีควรทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองและควรพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีเจตนาแน่วแน่และกระตือรือร้นที่จะรับสาร เป็นผู้พยายามรับรู้เรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้ที่มีความไวรู้สึกรวดเร็ว และถูกต้อง เป็นผู้ที่มีสมาธิ สามารถบังคับใจให้ได้อยู่ที่เรื่องราวที่กำลังสื่อสาร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่ที่เข้ามา รับสารในสวนล่อมศรีรินทร์ล้วนแล้วแต่ มีความพึงพอใจและได้รับความรู้จากการได้รับข้อมูล ได้รับ แรงบันดาลใจที่จะดำเนินรอยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งผู้รับสารล้วนแต่มีความ กระตือรือร้น เมื่อได้เข้าร่วมฐานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีใจจดจ่อและมีสมาธิในกรณีได้ร่วมเป็นผู้ฝึก ปฏิบัติการในฐานนั้น ๆ

ผู้รับสารของศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ส่วนใหญ่ จะเป็นคณะศึกษาดูงาน ทั้งกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่และบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนทั่วไป ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.37 ภาพกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน
ที่มา เฟซบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์

ภาพที่ 4.38 ภาพกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน
ที่มา เฟซบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์

ภาพที่ 4.39 ภาพกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน
ที่มา เฟซบุ๊กสวนล้อมศรีรินทร์

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล่อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสื่อสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
3. เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
4. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเพื่อค้นหาคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง พบว่า

การวิเคราะห์ตามทฤษฎีผู้ส่งสารของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นพบว่า คุณสมบัติของ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินการของสวนล่อมศรีรินทร์ ประสบความสำเร็จ และเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับ ให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้หลายประเด็นดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งยังเป็นต้นแบบความสำเร็จตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี ด้วยคุณสมบัติต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 เป็นผู้ที่มีเจตนาแน่วแน่ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้จุดประสงค์ของตนในการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์ ฯลฯ

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้ที่มีเจตนาชัดเจน เชื่อมั่นในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 อย่างแท้จริง โดยทั้ง 2 คน เป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ชีวิตเป็นปกติวิสัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มิได้ปรุงแต่งหรือเพิ่มเติมให้ดูดีหรือเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแบบสร้างภาพ อาทิ การแต่งกายด้วยเสื้อหม้อฮ่อม กางเกงขาก๊วย รองเท้าแตะ รองเท้าผ้าใบ รองเท้าบูธกันน้ำ การพูดและการสื่อสารเป็นไปแบบเรียบง่าย โดยเน้นการบรรยายร่วมกับการนำชมสถานที่จริง และการฝึกปฏิบัติการ โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกลุ่มศึกษาดูงานนั้น ๆ

แนวคิดการเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ดังคำกล่าวที่ “พ่อเคยไปศึกษาดูงานที่ได้ไปดูโครงการทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทย ที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ปัจจุบันที่ดินของเขาได้กลายเป็น “ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์” ประชาชนและหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงานทุกวัน จนสามารถลืมตาอ้าปากได้และปลดหนี้ได้” ต่อมาจึงยึดหยัดที่จะเป็นผู้ให้ โดยทั้งชีวิตนี้จะให้แนวคิดของพระองค์ท่านได้เป็นที่รู้จักและเป็นตัวอย่างที่ดี จะเป็นผู้ให้ผ่านศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ จะเป็นวิทยากรให้ความรู้ จะเป็นผู้ให้อย่างแท้จริงต่อไป

สรุปว่า นายบุญลือ เต้าแก้ว และบุญล้อม เต้าแก้ว เริ่มจากผู้ขอสู่การเป็นผู้ให้ เพราะศาสตร์ของพระราชาก็ทำให้ครอบครัวของเขาอยู่รอดและปลดหนี้ได้ วันนี้เขาจึงมุ่งมั่นถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ชีวิตของตัวเอง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ลำบากให้กลับมาสู่วิถีพอเพียง

ประเด็นที่ 2 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ต้องการจะสื่อออกไปเป็นอย่างดี

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริง มีความเข้าใจเนื้อหา และแก่นของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้เพิ่มเติมทักษะและความคิดให้กระจ่างแจ้ง นอกจากนั้นได้มีการลองผิดลองถูกจนในที่สุดได้พบแนวทางที่ถูกต้องและชัดเจน เป็นไปตามแนวคิด “พออยู่ พอกิน พอใช้” อย่างแท้จริง

นายบุญล้อม เต้าแก้ว วางแนวทางการดำเนินชีวิตตามคำสอนของพ่อหลวงและยึดเป็นแบบอย่างเสมอมา นอกจากนี้ นายบุญล้อม เต้าแก้ว ยังเป็นเกษตรกรกำลังสำคัญอีกคน ที่เข้าร่วมในโครงการสร้าง “ป่าสักโมเดล” และ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการน้ำตามแนวทางศาสตร์พระราช และภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทย ในการถ่ายทอดแนวพระราชดำริ และเผยแพร่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้เกริกเกียรติและเดินตามรอยพระราชาสู่การมีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า นายบุญล้อม เต้าแก้ว และนายบุญลือ เต้าแก้ว เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจสารที่ต้องการส่งซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 3 เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความน่าเชื่อถือ แคล่วคล่องเปิดเผย
จริงใจ และมีความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นผู้ส่งสาร

นายบุญลือ เต้าแก้ว เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี นุ่มนวล สุภาพ มีความพร้อมทั้งด้าน
ร่างกายและจิตใจ ซึ่งความเป็นผู้มีบุคลิกภาพดีมีใจเมตตาและเป็นผู้ให้ ส่งผลให้แม้ว่าจะอายุมากก็
ยังสดชื่น สดใส และเป็นผู้ที่สามารถครองตน ครองคน ครองงานได้อย่างดีเยี่ยม

นายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี แข็งแรง สุภาพอ่อนโยน สื่อสารด้วย
ถ้อยคำ วาจา และกิริยาที่สุภาพ แสดงถึงการเป็นผู้มีจิตใจดี ให้เกียรติผู้อื่น อ่อนโยน และเป็นผู้
ครองตน ครองคน ครองงาน ได้เป็นอย่างดี

ประเด็นที่ 4 เป็นผู้ที่สามารถเข้าใจความพร้อมและความสามารถในการรับสารของ
ผู้รับสาร

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้บรรยายและเป็นวิทยากร
ที่เข้าใจความพร้อมและความสามารถของผู้รับสาร โดยในการบรรยายและการให้ความรู้
นั้น จะต้องศึกษากลุ่มผู้รับสาร เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่ง
บุคลากรแต่ละกลุ่มล้วนแต่มีความรู้ ความสามารถ การศึกษา ทักษะการสื่อสาร และความพร้อม
ในการรับสารต่าง ๆ กัน แม้ว่าจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ด้วยความต้องการและความพร้อมของ
ผู้รับสาร กลุ่มคนต่าง ๆ นั้น มีความต้องการ และมีแนวคิดที่จะเรียนรู้หลากหลาย นายบุญลือ เต้า
แก้ว และนายบุญลือ เต้าแก้ว จะปรับวิธีการสื่อสาร เช่น การพูด เนื้อเรื่อง การนำชม การนำ
ปฏิบัติ ที่หลากหลาย เป็นต้น แต่ทั้งนี้ จะยังคงมีเนื้อหาสาระที่อยู่ในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ
“พอกิน พอใช้ พออยู่”

ประเด็นที่ 5 เป็นผู้รู้จักเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการส่งสารหรือนำเสนอสาร

นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว สามารถเลือกใช้สื่อได้อย่าง
เหมาะสม โดยในการนำเสนอหลัก ๆ คือการใช้สื่อบุคคล คือ ตัวผู้บรรยายและผู้นำชม นำปฏิบัติ
คือนายบุญลือ เต้าแก้ว นายบุญล้อม เต้าแก้ว และปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้รับ
สารต้องการได้รับความรู้และแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น หมอдин การเลี้ยงกบ การปลูกผัก
 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้สื่อวีดิทัศน์ สื่อแผ่นพับ สื่อไวเนล สื่อโปสเตอร์ และยังได้รับ
การเผยแพร่ทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ในรายการสารคดี และรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ
อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจผู้รับสารให้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาสารจากข้อความและภาพ ที่เป็นอวัจนภาษาและอวัจนภาษา (Content Analysis) ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้าวมศรีรินทร์ ได้สร้างขึ้นในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายไม้และป้ายไวเนลที่เขียนข้อความโน้มน้าวใจติดตั้งไปรอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้ พบว่ามีกลยุทธ์ในการสร้างสารโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การบรรยาย แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

โดยเป็นการบรรยาย โดยนายบุญล้อม เต่าแก้ว ซึ่งบรรยายประกอบวีดิทัศน์ ผ่านจอโทรทัศน์และใช้การพูดคุยพร้อมทั้งเขียนกระดานไวท์บอร์ด ซึ่งการบรรยายใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนของผู้เยี่ยมชมและวัตถุประสงค์ของผู้เยี่ยมชม โดยการบรรยายจะจัดขึ้นเป็นอันดับแรกก่อนการเรียนรู้อื่น ๆ เสมอ จัดที่ศาลาที่เปิดโล่ง ซึ่งในบริเวณต่าง ๆ ของศาลาบรรยาย จะมีภาพไวเนล ภาพถ่าย ภาพปฏิทิน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 ติดประชาสัมพันธ์ จากนั้นในทุกมุมจะมีข้อความบรรยายต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 2 นำเยี่ยมชมฐานต่าง ๆ พร้อมการบรรยาย

นายบุญล้อม เต่าแก้ว หรือ นายบุญล้อม เต่าแก้ว จะเป็นผู้บรรยายและนำเยี่ยมชมหรืออาจจะเป็นทั้ง 2 ท่านร่วมอภิปรายและนำชมฐานเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ ซึ่งในฐานต่าง ๆ นั้นเป็นการใช้สารที่เป็นของจริงในการแสดงให้เห็นตามสภาพจริง โดยมีการใช้ข้อความที่สร้างแรงบันดาลใจในการเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งข้อความการพูดบรรยายต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการสื่อสารด้วยอวัจนภาษาและอวัจนภาษาล้วนแต่เป็นสารเพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวใจอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพสูงภายใต้ความเรียบง่ายตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้สวนล้าวมศรีรินทร์

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารให้ยอมรับและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เผยแพร่ วีดิทัศน์ที่เผยแพร่ ภาพที่เผยแพร่ ประกอบกับการรับฟังคำบรรยาย และสังเกตการณ์วิเคราะห์จากการลงพื้นที่และร่วมสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ที่ นายบุญล้อม เต่าแก้ว และนายบุญล้อม เต่าแก้ว อธิบายถึงช่องทางการสื่อสารที่สามารถนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าถึงผู้รับสารได้ดีที่สุดและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่สื่อต่าง ๆ ดังนี้

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 1 สื่อบุคคล

ได้แก่ การบรรยายและการนำชมฐานการเรียนรู้และการปฏิบัติ โดยสื่อบุคคล สำคัญคือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว รวมถึงแม่ครัว และแม่ค้าที่มาขายสินค้า (กรณีคณะเยี่ยมชม คณะใหญ่ และต้องการสินค้าพื้นถิ่นต่าง ๆ) ในที่นี้รวมถึงคนงานในสวนล้อมศรีรินทร์ ซึ่งคือหลานๆ เพราะทำหน้าที่ในฐานะสื่อบุคคลด้วย

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 2 สื่อมวลชน

ได้แก่ การได้รับการติดต่อให้เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ ผ่านทางรายการโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคือรายการสารคดีต่าง ๆ ที่มาถ่ายทำไม่น้อยกว่า 30 รายการ ซึ่งออกอากาศทั้งทางสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ทุกช่องมาอย่างยาวนาน อีกทั้งปัจจุบันได้มีการนำเสนอผ่านโซเชียลมีเดียด้วย

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 3 สื่อโสตทัศน

ในที่กรณีนี้คือ การใช้วีดิทัศน์ ฉายผ่านโทรทัศน์ และการใช้เครื่องมือสื่อสารเช่น ไมโครโฟน ลำโพง เครื่องขยายเสียง และโทรโข่ง ซึ่งเป็นไปด้วยความเรียบง่าย แม้จะไม่ทันสมัย มีสภาพเก่า แต่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 4 สื่อสิ่งพิมพ์

เอกสาร หนังสือ แผ่นพับ โปสเตอร์ บ้ายไวนิล

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 5 สื่อกิจกรรม

กิจกรรมการบรรยายร่วมกับการสาธิตและร่วมปฏิบัติการจริง เช่น ทดลองปฏิบัติจริง การอยู่พักแรมเช้าค่ำ เป็นต้น

สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ 6 สื่อสมัยใหม่

ได้แก่ Facebook สวนล้อมศรีรินทร์ ซึ่งนายบุญล้อม เต้าแก้ว เป็นผู้ดำเนินการ อีกทั้งกรณีการเผยแพร่ ทาง Youtube และข้อมูล ภาพบุคคล และภาพกิจกรรมต่าง ๆ ทางสื่อ Online ซึ่งผู้สนใจสามารถ พิมพ์ชื่อคน ชื่อสวนล้อมศรีรินทร์ เพื่อเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ทำให้ไม่ได้ดำเนินการเอง

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ผู้รับสารของสวนล้อมศรีรินทร์ที่ได้รับการศึกษาดูงานและอบรม ตลอดจนติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ จากนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว พบว่า ผู้รับสารของศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ส่วนใหญ่ จะเป็นคณะศึกษาดูงาน ทั้งกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่และบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนทั่วไป ซึ่งมีความพึงพอใจและได้รับความรู้จากการได้รับข้อมูล ได้รับแรงบันดาลใจที่จะดำเนินรอยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งผู้รับสารล้วนแต่มีความกระตือรือร้น เมื่อได้เข้าร่วมฐานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีใจจดจ่อและมีสมาธิในกรณีได้ร่วมเป็นผู้ฝึกปฏิบัติการในฐานอย่างดี

การอภิปรายผล

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ เป็นแนวคิดที่สามารถดำเนินได้จริง และประยุกต์ได้ดีในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่เป็นตัวกลางที่ส่งผลให้การโน้มน้าวใจ สามารถให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง อีกทั้งการสื่อสารยังเป็นการสร้างเครือข่ายและขยายผลแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทรงพลัง

ผลจากการวิจัยในหัวข้อ องค์ประกอบของการสื่อสารที่สร้างความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนล้อมศรีรินทร์ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สามารถยืนยันได้ว่าทุกองค์ประกอบของการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งสาร สาร สื่อหรือช่องทางสื่อสาร และผู้รับสาร มีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญทุกองค์ประกอบ เป็นกลไกที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ของผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ส่งสาร ซึ่งหมายถึง นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล่อม เต้าแก้ว รวมถึงประชาชนที่สนใจและยอมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี พึ่งสำราญ ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการแพร่กระจายนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2558) ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารเริ่มจาก คณะทำงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ (ผู้ส่งสาร) ทำการผลิตเนื้อหา (สาร) จากการรวบรวมปัญหาที่ประสบ อยู่ขณะนั้นจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นหลักสูตรความรู้และหลักสูตรอบรม ในการส่งเสริมขั้นตอนกระบวนการผลิตตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งสารผ่านสื่อบุคคลเป็นหลักและใช้สื่อผสมควบคู่กันไป ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรมแล้ว เข้าสู่กลุ่มสมาชิกเกษตรกรและประธานกลุ่มเกษตรกร (ผู้รับสาร) องค์ประกอบทั้ง 4 ขอนำมาสู่การยอมรับนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยลักษณะการตัดสินใจ ความสำคัญ: 1) กระบวนการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การแพร่กระจายนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นอกจากนี้ ความสำคัญสำคัญของสวนล้อมศรีรินทร์ คือการมีผู้นำที่มีความรู้ มีความมุ่งมั่น มีความอดทนและเห็นความสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จนนำไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้สวนล้อมศรีรินทร์ เพื่อถ่ายทอดและสร้างเครือข่าย ให้ผู้สนใจสามารถมาเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดได้ ในทางการสื่อสาร หมายถึง ผู้ส่งสาร คือ นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัณวัฒน์ สุดเจริญ ได้จัดทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (2555) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร คือภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรอบรู้ นับได้ว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านของชุมชน มีลักษณะเป็นนักพัฒนา จึงเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่ความสำเร็จของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรมพัฒนาชุมชน (2548) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและสามารถดำเนินการต่อเนื่องให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น หนึ่งในปัจจัยต่างๆ ที่มีผลคือการทำหน้าที่ดี ลักษณะผู้นำที่ดีคือต้องมีความเข้มแข็ง ได้รับการยอมรับจากประชาชนในหมู่บ้าน มีบารมี สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ ปฏิบัติตนดีให้เห็นเป็นแบบอย่าง มีความสามารถและคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และสอดคล้องกับนิสรฯ ใจชื่อ (2557) ที่พบว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้าน สามารถแนะนำโน้มน้าวให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษารุ่นนี้ คือ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต้องมาจากการยอมรับแนวคิดซึ่งนับได้ว่าผู้รับสารจะต้องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ต้องได้รับการเรียนรู้และคำแนะนำที่ถูกต้อง ผสานกับความต้องการของผู้รับสาร ดังคำกล่าวที่ว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน และพัฒนาต่อยอดอย่างถูกต้อง ถูกทาง” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ ธนสถิตย์ ซึ่งได้จัดทำวิจัยเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งชุมชน: กรณีศึกษาบ้านพุคำจาน จังหวัดสระบุรี (2555) กรณีศึกษาบ้านพุคำจานนี้ จะเห็นว่าเป็นแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสนองตอบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะต้องมีศูนย์กลางอยู่ที่ “ตัวคน” เป็นสำคัญ กล่าวคือ คนจะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่ในสังคมที่เป็นธรรม การแสดงให้เห็นถึงพลังของบุคคลในชุมชน ตัวอย่างที่ดีงามของกลุ่มผู้นำ “ที่พ้อมีอันจะกิน” ที่ช่วยเสริมสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาคนต่างก็เน้นการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คนต้องการมีครอบครัวและชีวิตชุมชนที่ดี การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การพัฒนาศักยภาพให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งถ้าทุกชุมชนสามารถดำเนินตามแนวความคิดและหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะเกิดพลังอำนาจของชุมชน และพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณี ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์ หมู่ที่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ได้ทั้งองค์ความรู้ทาง

องค์ประกอบของการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และต้องการความรู้และแนวคิดที่เป็นทางรอดของสังคมไทย แม้ว่าวันนี้สภาวะการณ์ต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงไป แต่แนวทางการดำเนินชีวิตด้วยแนวทางและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะยังคงอยู่ได้อย่างยาวนาน และจากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างและพัฒนาความสามารถของผู้ส่งสาร

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงส่วนลุ่มศรีรินทร์ หมู่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ควรพัฒนาสื่อบุคคลเพิ่มเติม จากนายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว เนื่องจากนายบุญลือ เต้าแก้ว เป็นบุคคลที่อยู่ประจำและให้ความรู้ นำชม นำเข้าฐานปฏิบัติที่สวนลุ่มศรีรินทร์ เป็นหลัก ควรจะมีผู้ช่วยโดยเริ่มฝึกฝนให้บรรยายและนำปฏิบัติตามฐาน สวนกรณี นายบุญล้อม เต้าแก้ว ซึ่งเป็นผู้นำและสื่อบุคคลด้วยนั้น แม้ว่าจะสามารถดำเนินการแทนนายบุญลือ เต้าแก้ว ได้ทั้งหมด แต่เนื่องจากหน้าที่สำคัญบรรยายและต้องลงพื้นที่เพื่อดำเนินการ โคก หนอง นา โมเดล อย่างเต็มที่ เพราะสามารถเดินทางไปสร้างเครือข่ายและให้ความรู้ภายนอกได้อย่างคล่องตัว โดยจะอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนลุ่มศรีรินทร์เป็นส่วนน้อย ดังนั้น นายบุญลือ เต้าแก้ว และนายบุญล้อม เต้าแก้ว ควรจะพัฒนาสื่อบุคคลให้สามารถบรรยาย และนำชม ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนลุ่มศรีรินทร์

1.2 การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนลุ่มศรีรินทร์ หมู่ที่ 7 บ้านแถว ตำบลหนองโต อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ควรได้มีโอกาสนำเสนอในลักษณะกระตุ้นแนวคิดด้านบวกในจิตใจของมนุษย์ที่แฝงอยู่ โดยให้แง่คิดเชิงมาภาคติ ซึ่งทำให้เห็นให้ได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเกิดขึ้นได้จริงกับทุกคน และแนวคิดสำคัญคือ ต้องยืนยันคำว่า พออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ ด้วยตัวอย่างที่เป็นไปได้กับบุคคลที่หลากหลาย ดังนั้นการสร้างสารด้วยการใช้ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษาที่กระตุ้นจินตนาการและพลังเชิงบวกให้ระเบิดจากข้างในตัวตนของบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญในการโน้มน้าวใจให้ยอมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เข้ารับการอบรมจากศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- กมลรัฐ อินทรทัศน์ และคณะ.(2547). รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กชณิภัทร โสตุ้ม.(2522). การวิจัยเชิงประเมินโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนจังหวัดเลย กรณีศึกษา ตำบลบ้านเพิ่ม ตำบลผาขาว อำเภอเมือง จังหวัดเลย.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กาญจนา แก้วเทพ (2547). การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.(2551). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืนของธุรกิจและความสงบสุขของสังคมไทย.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำรัส โคตะยนต์ และ วิไลวรรณ สมโสภณ. (2554). ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐฎาพร แสงสุวรรณ. (2555). ความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านแม่ใจใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดาราวรรณ พรหมกลบ. (2551). การศึกษาผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช (2547). ภาวะผู้นำและผู้นำทางกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เซ็นทรัล เอ็กเพรส.
- นิสรา ใจชื่อ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา: หมู่บ้านศาลาคัดดี หมู่ที่ 1 ตำบลเริงราง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี และหมู่บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <https://duangjai078.wordpress.com>. มูลนิธิชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <http://www.chaipat.or.th>.

- วรรณภา กุ่ยเกียะ. (2557). บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, อยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วาสนา ศรีนวลโย. (2551). การดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนาก หมู่ 5 ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา, ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ และคณะ. (2559). การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่าง. วารสารการเมืองการปกครอง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม - สิงหาคม 2559, หน้า 55-69.
- วิชญ์ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/item/3579-2010-10-08-05-2439.html.
- อภิชัย พันธเสน.(2546). การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อำพน กิตติอำพน.(2552). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- Chuck, w. (2007). *Management* (4th ed.). Canada: Thomson South-Western.
- World Bank. (2000). *Environment Matters: An Annual Review of the Banks*. Environmental Work.
- Stake, R.E. (1967). *The Countenance of Educational Evaluation in Teachers Collage Record*. Iowa: Win. c. Brown Company Publishers.
- Stufflebeam, Danial L. (1974). *Education Evaluation and Decision Making*. Illinois: F.E. Peacock Publishers.
- Tyler, Robert. (1960). *Basic Principles of Curriculum and Instruction: Syllabus for Education*. Chicago: University of Chicago Press.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์

ภาพกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์

โดยนายบุญลือ เต้าแก้ว

ภาพกิจกรรมศึกษาและร่วมปฏิบัติการฐานเศรษฐกิจพอเพียงสวนล้อมศรีรินทร์

ภาพการสัมภาษณ์นายบุญล้อม เต้าแก้ว

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ นางพรรณนิภา นามสกุล เดชพล
2. ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. ตำแหน่งทางการบริหาร รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ
4. สังกัดสาขาวิชา นิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. Email-address Pannipa_d@yahoo.co.th
6. โทรศัพท์มือถือ 092 559 4454
7. โทรศัพท์ที่ทำงาน 036 421 475 ต่อ 16621 และ 036 421 448 โทรสาร 036 421 448
8. ที่อยู่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เลขที่ 321ถนนนารายณ์มหาราช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 15000
9. ประวัติการศึกษา
ปริญญาโท : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต(นิเทศศาสตรพัฒนาการ), 2541.
ปริญญาตรี : วิทยาลัยครูเทพสตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต(นิเทศศาสตร์), 2536.
10. ผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการ
พรรณนิภา เดชพล.(2551). การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาสมโภชน์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. (นักวิจัยร่วม) : สำนักงานประมาณ
พรรณนิภา เดชพล.(2552). ทักษะการเป็นนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
พรรณนิภา เดชพล. (2553). การบริหารจัดการการสื่อสารระหว่างองค์กรและการประสานงาน เพื่อพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี (นักวิจัยร่วม) : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
พรรณนิภา เดชพล. (2554). ปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการพูดเพื่องานนิเทศศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.ลพบุรี:

พรรณนิภา เดชพล (2555). การพัฒนาทักษะการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาในรายวิชาการพูดเพื่องานนิเทศศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

พรรณนิภา เดชพล. (2556). การศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคแผนผังความคิด (Mind mapping) เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ ในรายวิชาการวิเคราะห์สถานการณ์การสื่อสารของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 . ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

พรรณนิภา เดชพล (2558). การจัดการการสื่อสารเพื่อพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดลพบุรีและสิงห์บุรี. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พรรณนิภา เดชพล (2559). การเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ ในการรับฟังรายการ วิทยุกระจายเสียง ของประชาชนจังหวัดลพบุรี. สำนักงบประมาณ.

พรรณนิภา เดชพล (2560). กลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดลพบุรี. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พรรณนิภา เดชพล (2561). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านโป่งมะนาว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

11. ผลงานวิชาการ/เอกสาร/ตำรา

พรรณนิภา เดชพล (2547). หลักการประชาสัมพันธ์. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

พรรณนิภา เดชพล(2547).การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์.ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

พรรณนิภา เดชพล (2557). การพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์ ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

12. ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา นิเทศศาสตร์